

Міністерство освіти і науки України
Український державний університет імені Михайла Драгоманова
Історичний факультет
Кафедра історії міжнародних відносин та гуманітарних дисциплін

На правах рукопису

Українсько-польські відносини у 21 сторіччі

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього рівня «магістр»
за спеціальністю 291 – міжнародні відносини, суспільні комунікації
та регіональні студії

Виконав: студент 2 курсу
Групи: 2мімв Возний Назар

Науковий керівник:
Дмитренко Степан Петрович
кандидат політичних наук, професор кафедри
історії міжнародних відносин та гуманітарних дисциплін
УДУ імені Михайла Драгоманова

Національна шкала _____
Кількість балів: _____ Оцінка: ЕКТС _____

Голова комісії _____	_____
(підпис)	(прізвище та ініціали)
Члени комісії _____	_____
(підпис)	(прізвище та ініціали)
_____	_____
(підпис)	(прізвище та ініціали)
_____	_____
(підпис)	(прізвище та ініціали)

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ІСТОРИЧНИЙ ТА ПОЛІТИЧНИЙ АСПЕКТИ УКРАЇНСЬКО-ПОЛЬСЬКИХ ВІДНОСИН	6
1.1. Українсько-польські відносини до початку ХХІ століття.	6
1.2. Польща та Україна у міжнародній політиці після відновлення незалежності України.	16
<i>Висновки до 1 розділу</i>	24
РОЗДІЛ 2. УКРАЇНСЬКО-ПОЛЬСЬКІ ВІДНОСИНИ ПІСЛЯ 2014 РОКУ: ВИКЛИКИ НА ТЛІ ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ	26
2.1. Українсько-польські відносини після анексії Криму Росією.	26
2.2. Дипломатична та військова співпраця України та Польщі .	41
2.3. Європейська інтеграції України в умовах гібридної війни з Росією.	45
<i>Висновки до 2 розділу</i>	52
РОЗДІЛ 3. УКРАЇНСЬКО-ПОЛЬСЬКЕ СПІВРОБІТНИЦТВО В ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ ДО ЄС	53
3.1. Європейська та атлантична інтеграція України в умовах агресії Росії: роль Польщі в підтримці українського поступу.	53
3.2. Українсько-польське співробітництво в енергетиці, економіці та культурі.	58
<i>Висновки до 3 розділу</i>	67
ВИСНОВКИ	69
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	72

ВСТУП

Українсько-польські відносини завжди були складні, багатогранні та динамічні. Їх формували історичні події, геополітичні зміни у Європі, складні міжетнічні та соціальні відносини між сусідніми народами. Від початку відкритої агресії Росії проти України у 2014 році та широкомасштабного вторгнення у лютому 2022 року, міждержавні відносини України та Польщі набувають виняткової ваги для всього регіону Центральної та Східної Європи. У цей період Польща є один із союзників України, підтримує нас на міжнародному рівні, незважаючи на усі протиріччя, надає політичну, гуманітарну, економічну та військову допомогу.

Актуальність теми дослідження зумовлюють кардинальні зміни на міжнародній арені, що спричинило повномасштабне вторгнення Російської Федерації проти України у 2022 році. Війна змінила геополітичну ситуацію в Європі зруйнувала підвалини світової безпеки, створила нові виклики на регіональному, континентальному міжнародному рівнях. У цьому сенсі українсько-польські відносини, з рівня міждержавного партнерства можуть перерости у стратегічний союз.

Значні зміни у двосторонніх відносинах відіграє проактивна позиція Польщі щодо підтримки України від перших годин російського вторгнення в лютому 2022 року. Польські держава і суспільство надали прихисток для мільйонів українських біженців, забезпечивши нам гуманітарну, військову та фінансову підтримку. Донедавна, Польща виступала як ключовий союзник України щодо вступу до Європейського Союзу та НАТО, ініціювала численні дипломатичні, гуманітарні та оборонні ініціативи. Така активність може свідчити про національну зацікавленість поляків щодо гарантії безпеки східного флангу Європи, та їх бачення себе як регіонального лідера. Україна, яка опинилась у відкритій війні, оперативно адаптує свою зовнішню політику, вибудовує коаліції, які забезпечать протидію агресору. У цьому контексті

Польща виступає як стратегічний партнер, що часто діє від імені українських інтересів.

Тож осмислити проблематику українсько-польських відносин важливо для побудови ефективної зовнішньої політики України, розбудови безпекового середовища у Центральній та Східній Європі, визначення місця середніх держав для глобального протистояння демократій та авторитаризму.

У завданнях дослідження передбачено:

- дослідження історичного та політичного контексту українсько-польських відносин до XXI століття;
- аналіз характеру взаємодії між двома державами після відновлення незалежності України;
- розкриття основних змін політичного та стратегічного партнерства між державами після анексії Криму;
- висвітлення ролі Польщі у якості важливого партнера України під час російської агресії;
- порівняння рівня співпраці у двосторонніх відносинах двох держав;
- узагальнення перспектив українсько-польського партнерства у євроатлантичній інтеграції України.

Об'єкт дослідження: українсько-польські відносини як складова сучасних міжнародних відносин.

Предмет дослідження є особливості співпраці між Україною та Польщею в умовах російської агресії.

У хронологічних рамках дослідження охоплює період від початку XXI століття до 2025 року, і визначає складнощі міждержавних відносин до 2022 року та їх трансформації від продовження війни в активній фазі, що призвело до формування стратегічного партнерства між Україною і Польщею.

Практичне значення дослідження. Матеріал роботи надає можливість використати його результати у міжнародній діяльності України, сприятиме формуванню ефективних моделей у міждержавному співробітництві. В

рамках освітнього процесу, матеріали магістерської роботи можуть бути використані для підготовки навчальних курсів зі спеціальності Міжнародні відносини.

Апробація. Основні тези роботи були висвітлені на міжнародній науково-практичній конференції «Сучасні тенденції міжнародних відносин» в Українському державному університеті імені Михайла Драгоманова.

Структура роботи. Робота складається з вступу, трьох розділів, поділених на підрозділи, висновків, списку використаних джерел та літератури. Загальний обсяг роботи становить 77 сторінок.

РОЗДІЛ 1. ІСТОРИЧНИЙ ТА ПОЛІТИЧНИЙ АСПЕКТИ УКРАЇНСЬКО-ПОЛЬСЬКИХ ВІДНОСИН

1.1. Українсько-польські відносини до початку ХХІ століття.

В історичному та політичному контекстах українсько-польські відносини до початку ХХІ століття мали складний і багатовимірний контекст, що вимагав глибоко аналізувати ці відносини враховуючи філософські та юридичні аспекти. Вони формувались століттями, проходили періоди співпраці, конфліктів, взаємних впливів та суперечностей.

У період середньовіччя територія сучасних України та Польщі об'єднувались у Речі Посполитій, що створювало умови культурному та політичному взаємопроникненню. Однак, майже постійними були соціальне та національне напруження, на ґрунті релігії, традицій та соціальної структури та нерівності.

У ХVІІІ столітті під час поділів Польщі між Росією, Пруссією та Австрією змінився політичний ландшафт, що впливало й на українські землі. Ці зміни закладали основу для подальшої активації національного руху та прагнення до самовизначення [1].

Початки ХХ століття ознаменували спроби створити незалежні держави і з боку Польщі, і з боку України. У 1920 році підписали Варшавський договір між Польщею та Українською Народною Республікою, який оголошував існування військового союзу проти Росії. Однак, союз не склав підвалин довготривалому партнерству. Відтак, після Ризького миру 1921 року українські землі поділили Польща та Радянська Росія.

У період міжвоєнної польська влада проводить політику колонізації для західноукраїнських земель. Це викликає рух опору українців та сприяє до зростання націоналістичних настроїв. Це веде до напруження у відносинах між двома народами, яке загострюється у період Другої світової війни.

По завершенню війни, за радянського контролю України та існування соціалістичного режиму у Польщі, офіційний рівень відносин обох країн був

обмеженим. Хоча, на народних рівнях збереглись культурологічні та історичні зв'язки, які залишались як основа для майбутніх діалогів.

Від відновлення незалежності України у 1991 році та розвитку демократичних перетворень у Польщі, відносини між державами набувають нових імпульсів. Польща стає однією з перших країн, які визнали незалежність України, що і стало фундаментом стратегічних відносин.

Вже у 1992 році підписали Договір щодо добросусідства, дружніх відносин та співпраці. Документ визначав рамки основних напрямків у двосторонній взаємодії. Цей документ констатував важливі кроки для формування правових основ для подальших відносин.

У 1997 році держави підписують спільну заяву "До порозуміння і єднання". У ній підкреслювалась прагнення обох країн подолати історичні суперечності та розвивати партнерство. Ця заява постала як символ нового етапу міждержавних відносин.

На початках ХХІ століття українсько-польські відносини розвивались в напрямках розвитку стратегічних партнерств. Польща весь час підтримує євроінтеграційне прагнення України, сприяє можливості нашого вступу до Європейського Союзу, інших міжнародних організацій.

Сама суть у політичній тяглоті, визначає та сприяє долі українсько-польських відносин. Для подальших міждержавних відносин, віднаходять першооснови їх спільного життя у парадигмах колективної свідомості. Тут минуле не просто існувало у якості тіньових конструкцій, воно діяло суб'єктом, котрий може визначити напрямок для волі обох народів[1].

Жодні правові зобов'язання, навіть в урочистій формі закріплені через договори, не мають повноти дії, якщо вони не підтверджуються через правдиву історичну рефлексію з боку обох сторін. Гіпотетично тут визнається факт гріхів і заслуг, і відсутнє прагнення перетворення правди в інструментарій для політичних ревізіонізмів.

Історію, у правничому сенсі, потрібно використовувати не як архів, а як арену, де моральну відповідальність перетворюють на суму зобов'язань, що зберігають пам'ять, уникають можливості повторити злочини та шукати істину не посередництвом обвинувачень, а через співчуття та вміння слухати.

Не варто уточнювати юридичні конструкції, якщо між двох народів відсутні етичні підґрунтя. Такі дії можливі лише за умови взаємного визнання історичних злочинів, коли можливо вибудовувати правові основи порядку, що здатен переживати політичний цикл, ідеологічну зміну чи колізію та економічне коливання.

Відносини України та Польщі — не складають тільки дипломатичних протоколів та геополітичних альянсів. Вони є викликом обох націям, що залишають для себе право для власної історичної правди, щоб одночасно визнати трагічні сторінки для кожної із сторін.

У цьому контексті, коли говорять про Волинську трагедію, не говорять лише про подію, торкаються змісту людських здатностей прощати, забути те, що вже не несе актуального знання, покаятись не принижуючи, пам'ятати без помсти. З точки зору цивілізаційності, саме у цих площинах відкривають філософські та юридичні поля для спільних відновлень та встановлення справедливості.

Адвокація та інтерпретація правди, зобов'язує не просто обстоювати факт, але й пропонувати моральні міркування, які б не спирались на ідеї перемог чи поразок, а опирались на силу достеменності, людську гідність, яку і захищає право в усіх його формах[4].

Тому, юридична складова у осмисленні українсько-польських відносин передбачатиме не конституювання історичних обставин, а скоріше їх переоцінювання на категорії справедливості. Тут винуватість чи невинуватість не остаточні ярлики, а простори для діалогів, вибачень та взаємних зцілень.

Правова наука не існує в ізоляції від історичних фактів. Коли правники відмовились почути голоси з минулого, вони позбавляють себе можливостей

творення майбутнього, де більше нема ворожнечі, яка довго існувала і ще існує між Карпатами та Віслою.

В історії українсько-польських відносин існує безліч епізодів, які сьогодні оцінюють у сучасному міжнародному праві не однозначно. Це стосується питання етнічних чисток, воєнних злочинів та актів геноциду, що потребує філософської та світоглядної ревізії того, що вважали «нормальним» у минулі епохи. Там, політично вибудовують стратегії, право має формувати етичні межі, за які людську гідність не можна закидати навіть у найтемніші історичні часи.

Історія українсько-польських відносин показує, що порозуміння виникає з політичних потреб не завжди, його може народити втома, або обов'язок, рідко любов до правди чи інші різнопланові почуття.

Однак постає питання чи є мир істинним коли не усвідомлено глибину етнічних ран? І чи можна через право держава реалізувати політичне забуття, якщо у громадян є пам'ять, яку вони вважають справедливою, такою, що не хоче визнати інший народ. Таким чином може виникнути потреба юридичного медіаторства, не у якості інструменту для компромісів, а у формі пошуку справедливих рішень. Тут сторони мають визнати не тільки факти, але розуміти змісти внутрішньої моральної динаміки історії[17, с. 18]. Історія ніколи не була музеєм мертвих подій. Вона є полем дії, коли кожна з інтерпретацій постає як частина політичних рішень. Відтак для правника не можливе мовчання, коли воно означатиме зраду істині.

Так звані «історичні порозуміння» Польщі та України ніколи не було декларативною формою — воно має носити процесуальний характер, який матиме ознаки постійних еволюцій, ревізій та повторних спроб переглянути події через нові знання, нові свідчення, нові обставини.

Тією мірою, якою у правовій системі здатні оперувати категоріях минулого, вона може стати як арбітр пам'яті. Остання, якщо на ній є сліди крові, не зможе вписатись до абзацу права без глибоких внутрішніх змін.

Історія й право завжди мають між себе напругу. Один з них страждає фаталізмом, інший — справедливістю. Один пояснює, інший виправляє. І саме цей тандем має народити шанси оновити суспільну свідомість. У Польщі та Україні переживали імперський тиск, у обох державах є розуміння жертви геополітичних маніпуляцій, хоча для кожної різні способи. У цій різності досвідів створюється асиметрія їх правових поглядів на спільність минулого.

Відтак, обов'язком правника є не бути на боці нації, а на боці правди, навіть за умови болю для нації, до якої належиш. Бо юридична основа не може визнавати державні кордони, а тільки моральні.

Право вчить, що вибачити це не проявити слабкість, а виявити цивілізаційну зрілість. Визнати злочин це не приниження, а людяність, що відкриє двері майбутньому. Звідси й виникне питання: чи можна нам говорити про «спільність історії», не узгодивши спільність понять провина, прощення, покаяння? У польсько-українських відносинах ці питання не є лише зовнішньополітичною доктриною. Це одночасно є і внутрішньополітичним актом віри у можливість діалогу там, де для поколінь існувала заборона навіть вимовляти імена інших без ненависті[7, с. 78].

У філософії права вчать, що у будь-якому конфлікті існує не просто зіткнення інтересів, він є боротьбою інтерпретації подій. Тому і для української, і для польської сторін має бути переосмислення свого права на правду не як абсолюту, а як діалогової категорії.

Цей є складним шляхом, оскільки він вимагатиме відмовитись від міфів. А міф, це не казка про героя, це глибока вкоріненість юридичної конструкції, що виправдовує насильство та несправедливість. Правові засади, якщо вони не лише каральні приписи, а і відновлювальні, повинні вміти торкнутись ран минулого не як суддівський молот, а й рука милосердя та прозріння.

Тому завданнями сучасних юристів є не тільки фіксація наслідків конфліктів, а й пропозиція структур для примирення, де пам'ять не є інструментом помститись, а основа для довіри.

Не існує вищих легітимацій для міждержавних діалогів, ніж спільність прагнути до істини, яке перетворить навіть гострі суперечки на шанси моральних перероджень.

Коли досліджують українсько-польські відносини крізь призму права, розуміють, що йдеться не тільки про тексти договорів чи меж юрисдикції, а й про правові наративи, які не ігнорують жодної із сторін. Справа не тільки у тому, хто більше страждав, а у тому, у кого більше мовчали, оскільки мовчання є найнебезпечнішим союзником щоб спотворити історію, котрій завжди потрібен господар. У правовій філософії мусять прийняти не тільки те, що зафіксують в юридичних актах, а й те, що передають через мовчазні травми поколінь, у спогади без голосу, архіви, які ніколи не прочитають до кінця [5].

Саме тому у понятті «історична відповідальність» не обмежуються у часові рамки чи персоніфіковані обвинувачення. Ця відповідальність має постати тяглістю моральних обов'язків національних спільнот, це вміння чути, визнати, трансформуватись. Велич націй не тільки у вміннях перемогти, а й у здатностях бачити істини там, де раніше бачили лише ворогів. Для Польщі й України варто не вибудовувати взаємини через минулі образи, а завдяки перспективам майбутніх відповідальностей. Адже народи, що не визнають чужих болей, втрачають часточки власної людяності, навіть якщо формально дотримані всі пункти у міжнародному праві.

Найбільшим юридичним завданням у сьогоденні є витворення мови, на якій зможуть сказати про біду Волині, Голодомор, пацифікацію чи операцію «Вісла» не як про інструмент у політичній боротьбі, а про трагедію, що вимагає людських — а отже й правових співчуттів.

Для цих контекстів, правники стають не лише аналітиками, але й медиаторами пам'яті, будівничими нових концептів справедливості, яку не

тримають на покараннях, а на внутрішніх переродженнях для обох сторін. Історія не може судити. Судити може лише свідомість, де може резонувати історична подія. І коли і там і там мовчання, тоді це не є правовим нейтралітетом, а моральною бездіяльністю.

Юридичні спільноти мають брати на себе тягар складних глибин пам'яті, розрізняти де мають відповідальності, а де — маніпулюють правдою. Там, де у політиків можуть писати закони пам'яті, юристи повинні бути тими, хто стримуватиме слово щоб воно не перетворилось на зброю. Збереження миру між Польщею та Україною не є лише підписом на папері. Це, свого роду угода між двома народами більше не приховувати один від одного правди, навіть якщо вона принизлива для когось із них[7, с. 178].

Відтак, постає питання ще одного рівня для правових аналізів, це питання правосуб'єктності пам'яті, котра, не маючи тіла, може чинити реальні впливи на реалізацію політичних рішень, міжнародних актів, національних ідентичностей. Коли в Україні і Польщі зможуть визнати право одна одної на біль, без передачі власного болю під заставу і є справжнім правовим паритетом. Не матиме значення, скільки років мине від часу останніх пострілів, якщо ще довго пульсуватиме страх визнати злочину чи профвини. Юридичну рефлексію тоді слід переводити від форми до сутності, від механізму покарань до практики з примирення, які мають базуватись не на політичних інтересах, а на відчутті гідності у жертви. Це може стати найбільшим випробуванням для правників в контекстах українсько-польських відносин: не знаходити винних, а знаходити правильні способи повертати пам'ять у просторі гідності [3].

Можливим є те, що не усі сторінки у цієї історії колись назвуть під своїм іменем. Однак мовчати вже не буде можливим, якщо будуть присутні співчуття, що підтверджують правові й людські акти. Саме через здатність юристів говорити про феномен мовчати у якості факту правової сили, проявляється його вміння служити істині, що не потребувало тріумфу, але вимагало прозріння.

По справжньому з правової сторони осмислити українсько-польські відносини можна звівши їх механічного зіставивши факти. Така практика вимагає дотичності до їх екзистенційних сутностей, що позбавлені одномірності. Коли минуле набере вагу у сучасності, то право перестане служити лише як інструмент, що регулює проблему, воно стане полем етичних виборів між корисністю та гідністю. Юридичну культуру, коли вона буде претендувати на універсалізм, змусять нести в собі елементи співчуття. Без цих умов, воно перетвориться на системи з норм.

У Польщі і Україні століттями зустрічались не тільки на полях боїв, але й у багатьох дипломатичних переговорах, не завжди публічних, коли тінь непрямих угод не дозволила назвати речі своїми іменами. Через це правники мають говорити про проблему колоніальності не з точки зору політичної конструкції, а з точки зору насильства, яке діє на рівні свідомості і транслюється поколіннями. Інколи правдивість важко бачити не через те, що її приховали, а через те, що на неї накладають безліч пластів історичних виправдань, моральних самозахистів, національних страхів.

У цих пластах знімають не за допомоги вироків, а через акти довіри, яка може визнати болі інших у якості чинника, що потребуватиме не виправдань, а прийняття [14, с. 86]. У кожних польських актах пам'яті є непряма претензія до сходу, як, відповідно, для кожної української історичної заяви помітні нотки очікування визнання наших проблем. У цьому сенсі моральною функцією юристів є не тільки охорона стабільності, а й творення мови щоб примиритись. У цій мові не все складалось з параграфів, а іноді з тиші, яку супроводжують спільні акти покаяння. Тут мовчати, коли обоє визнали біль, тоді, коли не має переможців, є тим правовим актом, для якого бракуватиме формальних оформлень, але який створить нові правові реальності.

Сила у взаємоповазі полягатиме не в можливості обмінятися декларацією, а щоб не вимагали у відповідь дзеркальних дій, бо справжні вибачення — завжди односторонні, у якості жесту, а не угоди.

Ми ввійшли у XXI століття із тягарями XX століття, і коли ці тягарі будуть ідентифікувати не у якості баласту, а у якості джерела нових відповідальностей, тоді ми рухатимемось далі. Правниками майбутнього є не ті, хто знають про зміст всіх прецедентів, а ті, хто відчув, що знання про людську гідність без строку давності. З цього впливли інші ідеї: для обидвох сторін має прийти факт визнати свою неправоту, тоді у кожній з них побачать лише частини істини. Маємо зазначити, що на рівні взаємної готовності слухати можна дозволити зібрати обсяг усіх претензій.

Для обох сторін непростим актом є відмова від образів жертви. Ще складнішим буде визнання ого, що за цим приховують рівень пасивності, яку іноді виправдовували мовчазні згоди на насильство в усьому суспільстві. Це вже не є політичним завданням, а виключно правовим. Відомо, що право не процес законодавства, тому це не лише про державу. Частіше, це про людей, які живуть у цій державі і хочуть жити з відчуттям гідності. Тоді, коли для польських і українських дітей для вивчення запропонують однакові підручники з історії, які створять на довірі й правді. Можливо тоді можна буде завершити війну, яка триває в пам'яті людей, хоча її не ведуть армії[8, с. 10].

Маємо враховувати найважливіше правило: право має навчати, що прощати є актом сили, а не слабкості. Зрештою, багато хто вважає, що сильний той, хто, пам'ятає, але здатен не мститись. У глибинних основах усіх юридичних конструкцій мають лежати ідеї довіри. Це довіра до іншого, до вимог часу та справедливих рішень, вона не є завжди вчасною, але завжди необхідною. У відносинах Польщі та України була прірва, вона була не географічною і не політичною, вона була екзистенційною. Цю прірву народили в тиші після взаємних зрад, через відлуння можливості відмовитись визнавати одне одного як рівних народів, соціумів, культур.

Зараз, коли XXI століття вже має повну силу, було вирішено: що варто знати, чи залишаємось ми продовжити життя в архітектурі болю, чи будуватимемо нові форми щоб співіснувати, коли пам'ять не використають як

зброєю, а залишать як запоруку правди. Для цього ми змінюємо уявлення щодо справедливості: тепер вона не зможе нести каральну функцію, вона змушена ставати ближчою до етичності, моральності, співпереживання [13, с.44].

Зрозуміло, що законодавство, яке не здатне зцілювати, має ризик перетворюватися на повторне покарання. Формулювати претензії більше не означає служити діалогу. Самі по собі, претензія віддаляє ті голоси, які можуть бути союзником у спільному вирішенні історичних проблем. Ця трансформація робить сучасне право дієвим механізмом врівноваження історичної пам'яті. Право не сліпа Феміда, і не байдужий глядач, який не може бачити глибину людських травм.

Інакше ми знову можемо втратити шанси на нові принципи етики співжиття. У цьому випадку принципи взаємної пам'яті перестануть бути тінями, що падають на сучасність. Юридично визнане минуле не є протоколом, а скоріше ритуалом, що очищує. Це не тільки итання вибачень, це і актуалізація оновленого соціального договору між народів [8, с. 104]. Тому сучасні юристи це ті, хто здатні розуміти сенси у мовчанні сторін, які не є готовими до діалогу, однак вже втомлені від війни. Такі юристи мають бути більше, ніж інтерпретатори певної норми. Вони мають будувати нові сенси, стати провідниками пам'яті і можливостями пробачати.

Для таких правників, є завданням творити образи нового виду справедливості, справедливості яка не несе помсту, реванш, забуття. Натомість вона має чесну пам'ять, яка не має мету нищити інших, а підтримати. У Польщі і Україні є два народи, що стають прикладами не лише руйнації війни, але й того, як спільна доля, історія і право можуть сприяти відновленню. Такі обставини і право є більшим ніж межі територій. Це скоріше право щодо меж сумління.

Тож коли ми знайдемо спільну мову щоб описати наші рани, ми зможемо знайти спільні шляхи, навіть якщо їх не вписали до жодної міжнародної конвенції.

Відомо, що найбільші примирення починаються не з підпису, а зі згоди на визнання історичної правди чи, хоча б неупередженості. У цих голосах, що не прагнуть бути гучними, але прагнуть бути почутими, і народжують нове право, яке допомагає створити нове майбутнє право. У такому праві історію не перетворюють на ланцюги з образами, вона є джерело сили бути кращим, ніж попередники. Зрештою, покоління зможуть говорити одне одному: «Ми пам'ятаємо. І можемо жити разом далі». Ці кроки і будуть спільною конституцією надії.

Тому, для правового аналізу українсько-польських відносин у контекстах історичного поступу є вимоги не тільки дослідити факти, а й усвідомити глибокі моральні наслідки, які можуть стати як основа для майбутніх примирень.

1.2. Польща та Україна у міжнародній політиці після відновлення незалежності України.

Особливості міжнародних відносин Польщі та України після відновлення Україною незалежності постали як важливий елемент, що формує нові політичні, економічні і культурні реалії на європейському просторі. У цих контекстах Польща виступила не тільки сусідом, а й як важливим партнером, ролі якого в геополітичних ландшафтах у Східній Європі постійно змінюють залежно від глобальності викликів і внутрішньої трансформації. Розуміти ці взаємодії дозволять знати не тільки їх історичний корінь, а й впливи щоб формувати нові парадигми у європейській безпеці, рівнях стабільності чи розвитку.

Основними аспектами, що визначили особливості взаємин між цих держав, є питання взаємних рівнів сприйняття, політичної амбіції і прагнення до євроатлантичної інтеграції. Вони від перших моментів незалежності стають як центральні теми для обговорення на усіх рівнях. З одного боку, Польща, як держава, що переживала власні процеси перехідної трансформації, має зацікавлення підтримувати України на шляхах до

демократичних і модернізаційних процесів. З іншого боку для України Польща постає як важливий стратегічний союзник на шляху до інтеграції до західних структур, зокрема це НАТО або структури Європейського Союзу[8, с. 104].

Процеси, коли взаємодіють обидві країни не варто розглянути лише крізь призму дії двосторонніх взаємодій. Вони безпосереднім чином можуть переплітатись з широкими контекстами у європейській та міжнародній політиці. Польща постала не тільки як активний учасник, що просував українські інтереси у Брюсселі, та як один важливий голос, що стоїть як захисник територіальної цілісності та суверенітету України в міжнародних інституціях. Ці процеси включають в собі рівень політичних, економічних та культурних аспектів, які складно відокремлюють один від одного, оскільки для кожного з них існують частини єдиних механізмів, що сприяють розвитку у двосторонніх відносинах [32, с. 64].

У цих контекстах варто звертати увагу на найбільш важливі явища, як геополітичні партнерства між Польщею та Україною. Тут зазначають, що у історичному контексті, який визначить рівень відносин України та Польщі, безумовно позначається на загальних регіональних взаємодіях. Польща, яка має досвід боротися з імперською амбіцією Росії, може виступати не лише опорою України, але й важливим союзником шукати шляхи, щоб утримати національну безпеку, незалежність та суверенітет, особливої ваги це набуває в час найбільшої політичної кризи.

Для складних умов глобальних трансформацій геополітичних ситуацій після розпаду Радянського Союзу у Польщі прагнули зміцнити свою позицію на європейському континенті. З цих точок зору взаємодіяти з Україною є основною складовою у її зовнішній політиці. Україна, з іншого боку, проходила процес, коли поставала незалежною державою і потребувала зовнішніх підтримок щоб розвивати свої інституції. В цих аспектах Польща є символ політичної підтримки, важливий елемент і поштовх до глибокої європейської інтеграційної діяльності України.

Не менше важливий аспект це питання, що пов'язують з інтеграцією України до європейських структур. У цих контекстах Польща була першою країною, яка визнала факт незалежності України і виявляла готовність підтримати наше євроатлантичне прагнення. Більш того, Польща не одного разу виступала як посередник України та Європейського Союзу, а також посередник України та інших європейських країн. Це стосується питань, що стосується енергетичних безпекових питань, військовій підтримці та наданню гуманітарної допомоги.

Від певного часу у цих відносинах ставали багато глибші і багатші, охоплюють нові сфери. Тут говорять про культурну дипломатію, спільність економічних проектів та співпрацю з питань захисту прав людини. Під час процесів у цьому співробітництві Польща не тільки виступила наставником, а й сама зазнала значної зміни у своїх підходах у зовнішній політиці. Це, зокрема, інтерес Польщі до стабільної України, який обумовлено не лише через прагнення розвивати двосторонні відносини, а й бажання забезпечувати стабільність для Центральної та Східної Європи, яка залишиться як стратегічно важливий регіон для всієї Європи[22, с 34].

Процес взаємодії між Польщею та Україною після здобуття незалежності, то чудовий приклад, як сусідні країни можуть виступити як важливі гравці глобальної політики. Водночас тут демонструється важливість для регіональної ініціативи щоб забезпечити європейську безпеку. Польща і Україна, підтримують одна одну на рівні міжнародних організацій, фактично створили модель співпраці, що об'єднала обидві нації не тільки завдяки спільній історії, але й посередництвом спільних цілей на майбутнє. Тут найбільшого значення матиме можливість захистити національні інтереси за умов постійності змін на міжнародній арені.

Ця важливість стратегічного партнерства, яке постало як виразне свідчення того, що для двох національних суб'єктів може бути утворено платформи для глибоких геополітичних і культурних зв'язків. Польща, що вже витворила досвід побудови демократичних інститутів та інтегрування до

європейських структур, мала з Україною не тільки стратегічний інтерес, а й мала спільність цінностей, які виступили як основа у подальшій співпраці. У цих сенсах важливо є не тільки офіційні відносини, а й те, яким чином ці взаємодії відображені в реальності життя людей двох держав. На рівні культурного обміну, взаємної підтримки наукових ініціатив, студентських програм, спільних проектів в галузі медіа та у мистецтві стають символом того, як для національних інтересів можливе переплетіння з універсальними цінностями. Рівень відкритості і взаєморозуміння стають як основа, щоб зміцнити народну дипломатію. Відомо, що завдяки культурним і соціальним зв'язкам, народи зможуть найкраще подолати рівень недовіри і створити справжні партнерські відносини.

Однак для партнерства існують і виклики. Один із найбільших, це економічні аспекти у співпраці. Вони залишались складними через різні рівні у розвитку економіки Польщі та України. Коли Польща вступила до Європейського Союзу, то отримала вигоди від європейських інвестиційних можливостей та ринків, а Україна залишилась у складнішій ситуації, та шукала нових шляхів подолати економічну залежність від Росії. Одночасно Польща поставала як важливий торговий партнер і джерело інвестицій в Україну, що особливо актуалізувалось під час фінансової кризи, або коли в обидвох країнах загострювалась необхідність економічних реформ. Важливий аспект це і підтримка Польщею енергетичної сфери, оскільки Польща надає Україні консультації, допомагає модернізувати енергетичні системи, сприяє розробляти нові підходи до енергетичної безпеки[2].

Зміни, які стали результатом фінансових криз і глобальних змін на рівні міжнародної політики, не зможуть не впливати на динаміку у відносинах України та Польщі. Це може стосуватись питання безпеки та оборони, де Польща постає як важливий партнер для України для інтеграції в НАТО. Поглибити співпрацю у цих сферах надзвичайно важливо під час російської агресії проти України. Тут Польща виступає нашим партнером, підтримуючи Україну на міжнародній арені, закликає до рішучих дій, щоб захистити

суверенітет і територіальну цілісність України. Польща проявляла активність у підтримці санкції проти Росії, та допомагає зміцнювати обороноздатність України, надає нам технічну та військову підтримки.

Особливої ваги набуває роль Польщі в європейській політиці безпеки. У якості країни-члена Європейського Союзу і НАТО, Польща використовує свої впливи для того, щоб проблематика України та її безпека стає як частина більше широкіх міжнародних стратегій. У цих контекстах Польща виступає не лише дипломатичним агентом, але й важливим посередником, що забезпечить тісний зв'язок України та Європейського Союзу, підтримує її у прагненнях до європейської інтеграції. У польському досвіді реформ та інтеграційного процесу до європейських структур стає прикладом для України. Це на фоні наших намагань долати спадки радянської системи та здійснювати власні шляхи для модернізації [6].

Одночасно цю співпрацю тримають під загрозою низка зовнішніх факторів, зокрема, дотепер, і через війну, вплив Росії. Початок конфліктів що виникли на Донбасі та анексія Криму, то постійне випробуваннями в Україні і Польщі. Для цього періоду стає очевидним, рівень важливості політичної єдності і підтримки від західних союзників. Польща, з багажом власного досвіду у боротьбі за незалежність і демократію, продовжує підтримувати сторону України у її боротьбі зберегти територіальну цілісність. Однак, Польща мала і тепер має низку важливих завдань щоб забезпечити власну безпеку та роль в безпековому порядку Європи. Це вимагало постійно утримувати баланс національних і міжнародних інтересів.

Ще один з важливих аспектів у взаємодіях Польщі та України є потреба підтримати демократію та права людини. Як країна, з пройденим власним процесом трансформації, Польща активно підтримує процеси реформування в Україні. Це стосувалось сфери правосуддя, питання свободи слова, боротьбу з корупцією. Представники польської політики, експертного середовища та громадських діячів надають консультації для українських колег, сприяють можливості створити ефективні інститути громадянського

суспільства та демократичних стандартів. Важливим є те, що у Польщі підтримують ідеї для процесів у європейській інтеграції України не тільки у економічних та політичних контекстах, але й у частині процесів демократизації. Ту процеси демократії і прав людини стають частиною основних компонентів у європейських цінностях.

У цих контекстах варто відзначити, що, незважаючи на стратегічність та важливість співпраці Польщі та України, на постійному ґрунті виникали і виникають низка нових викликів, які потребують гнучких реакцій та здатності адаптувати зовнішню політику обох країн. До одного із цих викликів необхідно шукати нові форми у співробітництві за умов глобальних змін економіки і політики. Інтернаціоналізаційні процеси у глобальній економіці, змінені баланси сил у міжнародному контексті, та зростаючі нові геополітичні загрози. До них відносять такі проблеми як тероризм та гібридні конфлікти, що поставили перед Польщею та Україною завдання удосконалити механізми у дипломатичній і військовій співпраці[2].

Ідеї зі спільних оборонних політик, що стають важливими компонентами взаємодій, передбачили не тільки процес обміну інформацією, технологією та ресурсом. Також створюють загальні стратегічні концепції, які зміцняють позиції в обох державах у загальній європейській безпеці. Водночас ці процеси не є лінійними, оскільки кожна держава мають свої специфіки і пріоритети. У сучасній дипломатії враховують ці процеси у двосторонній консультації і взаємодіях.

Однак, не залежно від різних аспектів у безпеці та обороні, одна з найважливіших тем залишилось питання у мирному співіснуванні на територіях, що опиняються в зоні конфліктів — і через загрозу з боку Росії, і в контекстах, що вирішать питання національних меншин. Україна та Польща, мають спільні історичні моделі співжиття, відчуюючи рівень відповідальності щоб зберегти мир, стабільність та права людини для своїх регіонів. Якщо врахувати потенційні загрози, що постають від агресивних політичних режимів, які дестабілізують ситуацію на континентальному рівні,

рівень співпраці Польщі та України зберігає стратегічне значення щоб забезпечити стабільність Східної Європи на європейському просторі.

Співпраця є важливим соціокультурним аспектом, який залишиться на других планах, але який є уявленням повноцінної співпраці двох держав. Спільними історичними коренями, спільними культурними і мовними елементами, значною чисельністю української діаспори в Польщі, саме цими факторами можна впливати на створення стійкого гуманітарного зв'язку. Вони виступають як фундамент, щоб розвивати соціальний діалог та взаєморозуміння. Низка культурних, освітніх та наукових програм, багато спільних заходів, процеси обміну студентів, співпраця у різних дослідженнях є тими інструментами, через які у Польщі і Україні можуть будувати містки довіри між народів, щоб сприяти поглибленню їх партнерства[3].

Польща, як член Європейського Союзу, має важливі ролі щоб стимулювати економічні реформи в Україні. Адаптувати українські інститути до вимог європейських стандартів, у контекстах боротьби з корупційними проявами, правом людини та верховенством права. Це і є умова реалізувати успішну європейську інтеграцію. Польща важливий учасник у цій трансформації, і надає для України масу необхідних ресурсів щоб здійснити реформи, через використання свого досвіду інтеграції до європейського співтовариства. Важлива складова у цьому процесі, підтримати українські ініціативи у реформах енергетичної сфери, зміцненні умов в енергетичній безпеці та створенні більш ефективного механізму в енергетичній співпраці, як ключовому аспекту незалежності держав.

Польща виступила як важливий агент, що підтримує українські прагнення у європейській інтеграції щодо питань, що мають глибокі політичні, економічні і соціальні реформи. У польському досвіді реформування, зокрема у боротьбі з корупційними проявами, намаганнях зміцнити демократичні інститути та модернізувати інфраструктуру, важливий орієнтир України. У польщі активно сприяють процесам у розбудові демократичних проявах в Україні, зокрема підтримуючи громадські

організації, що моніторять боротьбу з корупцією, і надають консультації з проблематики реформи в судочинстві та органах державного управління.

Незважаючи на значні основи для прогресу щодо співпраці, виникають низка нових викликів, які необхідно вирішити в майбутньому. Обидві країни, і Польща та Україна вирішують завдання що адаптують свої відносини до змін щодо світової політики, зокрема в контекстах трансформаційних процесів, що проходять на рівні міжнародних організацій. Польща, як член ЄС, проводить активну співпрацю щодо зміцнення своїх позицій в Європі, та реалізує підтримку прагнень України інтегруватись до європейської спільноти. Важлива складова у цій політиці, можливість співпрацювати у таких інституціях, як Вишеградська група, що дозволили Польщі та Україні розвивати важливі позиції у Східній Європі [5].

У найближчому майбутньому Польща та Україна мають зберегти свої стратегічні курси щодо підтримки один одного, та розширити діапазон співпраці щодо нових і важливих сфер. Це і розвиток у інноваційних технологіях і подальшій інтеграції до європейського економічного простору, і можливість забезпечити безпеку Східної Європи та поглибити культурний та науковий обмін. Це створить основу щоб зміцнити не тільки двосторонні відносини, але й зберегти цілісний європейський проект в умовах постійності глобальних викликів.

Висновки до 1 розділу

У рамках аналізу історичних і політичних основ у українсько-польських відносинах до початку ХХІ століття дозволило робити важливі висновки. Століттями у взаємодії Польщі та України було багато складнощів, і через спільність історичного минулого, низку конфліктів, та значні періоди співпраці. Основним фактором, що визначив характер у цих відносинах, була боротьба за здобуття національної незалежності та територіальної цілісності. Польща, як велика держава середньовіччя та раннього нового часу, здійснювала політичні і культурні впливи на українські землі.

Протягом ХІХ століття, за час, коли українські землі перебували під контролем Російської імперії та Австрії, у польських настроях і прагненні зберегти національну ідентичність тісно пов'язували з долею України. Напружені відносини польського і українського населення було особливо відчутні у часи національного революційного руху і воєн. Це час УНР, коли відносини Польщі та українських сил часто були суперечливі, зокрема і стосовно питань національних прав і територіальних претензій.

Коли Україна відновила незалежність у 1991 році, польсько-українські відносини почали новий етап відносин. Польща, одна з перших держав, що визнала незалежність України, і активно підтримує наш процес інтеграції до міжнародних структур, Європейського Союзу та НАТО. Сума спільних інтересів у сферах безпеки, економічних відносин та культурної співпраці сприяли зміцненню співробітництва двох держав.

Для цього періоду характерна активний рівень політичної і культурної взаємодії, що дозволить значно зменшувати напругу, яка виникала у попередніх століттях, та дозволили будувати стабільний рівень дипломатичних відносин. У Польщі активно підтримують Україну в її боротьбі за збереження територіальної цілісності, зокрема від часу гібридної російської агресії 2014 року. Зміцнити стратегічне партнерство між двох

держав дозволив подальший розвиток у двосторонніх відносинах різних сфер. Тому у історичних та політичних передумовах польсько-українських відносин зберігається багатогранність і різноманітність. Міждержавні відносини мають свідчити про взаєморозуміння та співпрацю Польщі та України у подальшому розвитку стабільних відносин у XXI столітті.

РОЗДІЛ 2. УКРАЇНСЬКО-ПОЛЬСЬКІ ВІДНОСИНИ ПІСЛЯ 2014 РОКУ: ВИКЛИКИ НА ТЛІ ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ

2.1. Українсько-польські відносини після анексії Криму Росією

Сучасний світ, занурюється у взаємозалежності, постійно випробовуючи рівень міцності того, яким чином нації відчують і переосмислюють одна одну. Після анексії Криму 2014 року реальності у міжнародних відносинах набувають нових вимірів, що виявляють у собі зміни не лише умов політичного клімату, але й онтологічних статусів у міждержавній довірі. Саме через ці контексти українсько-польські відносини стають відзеркаленням глибоких процесів, які вийшли за межі дипломатії та сягнули сфер культурної пам'яті, моральних виборів та геополітичних передчуттів.

Україна, що стала жертвою акту агресії, коли прямо порушили її територіальну цілісність, має необхідність не просто знайти союзників, а побудувати з ними нові форми, що єднають їх, і не за рахунок ситуативних вигод, а на основі глибокої солідарності [7]. Польща ж, майже завжди ментально перебувала частиною історичного тіла Заходу, та пам'ятала своє вплив власного радянського минулого, виявилась тією державою, яка на інстинктивному рівні, майже на екзистенції, розпізнавала проблеми українського народу як власні. Взаємне у співпереживання може стати основою посилення політичного діалогу, які у наступних роках виллються в конкретну форму підтримки — дипломатичну, військову, економічну, гуманітарну.

Тоді як у світовій спільноті вагались, у польській державі виявили рішучість, яка історично та ретроспективно виглядала не проявом геополітичного прагматизму, а актом моральної мужності. У рамках міжнародного дискурсу, голос поляків завжди лунко звучить щодо захисту суверенітету України. Це може викликати враження, що між Варшавою і

Києвом може існувати не просто політична співпраця, а глибоке спільне розуміння цивілізаційної відповідальності перед європейським майбутнім.

Після 2014 року пройшла активізація контактів міністерств оборони, зросла кількість спільних військових навчань, а до символічних актів щоб єднанатись стало створена Литовсько-Польська-Українська бригада, що стало свідченням не лише стратегічної, а й метафізичної співналежності для трьох народів, які історично часто були ворогами, але тепер об'єднуються перед обличчям нових варварів. У цьому акті був символізм, що перетворив історичний біль у джерело колективної сили. Це стало мовчазним, але промовистим запереченням деструктивних повторень минулого[3].

Одночасно відбулись складні ігри пам'яті, в якій, наприклад історичні події на Волині знову постали між наших народів, мов камінь, який або стає як підмурівок, або розділить народи навіки. Але у постмайданній Україні і модернізованій Польщі відчували багато спільного не лише в поглядах щодо сучасного, а й у прагненнях до трансцендентної форми примирення [3]. Таке примирення не має стирати минуле, але перетворить його в джерело для морального зростання.

Зміни економічної площини після 2014 року також мають філософську основу. Адже можливості зростати експорту, збільшити товарообіг, відкрити польський ринок праці мільйонам українців, стали не просто економічними показниками. Це, передусім, проявляється у глибокій аксіологічній довірі, яка не виникне миттєво, але народилась через спільні випробування. Для мільйонів українців, що знаходяться у Польщі, це перебування не тягар, а, навпаки, міст у культурній взаємодії, духовне наближення і соціальна інтеграція.

Війна, яка розгортається від лютого 2022 року, черговий етап, коли випробовується ця довіра. Те, як у Польщі прийняли українських біженців, як відкрили для дітей свої школи, дозволили звертатись до лікарень, домівок, є показником співпраці а не зовнішньої політики. Це форма релігії у людській солідарності, яка не має потребувати протоколу. Для цього моменту межею

між країнами стають не лише умовні лінії, оскільки для сердець мільйонів людей постало нове почуття та співбуття [10].

Незалежно від цих актів єднання, завжди залишиться місце для певного скепсису, для різних форм у політичному популізмі, що часто став виринати в польських дискурсах. Але за умови, коли лунають голоси що розчарувались чи відчують страх, або є намагання змінювати вектор розвитку, загальні тенденції залишались непорушними. Є констатація факту, центром у польсько-українських відносинах тепер стоять не проблеми минулого, а абриси майбутнього. Важливі не образи, а вибачення, не ізоляції, а спільне творення[12].

Глибоке свідчення цих змін стають заяви польських політиків від найвищих рівнів. Вони не тільки підтримали Україну, але й визнають її суб'єктність у європейських процесах у якості рівноправного партнерства. У Варшаві, де ще недавно бачили в Києві молодших братів, тепер працює з українською стороною як із рівним партнером. Це називають однією, або найглибшою трансформацією дипломатичної історії обох країн.

У дипломатичному дискурсі, починаючи від 2014 року, поступово відбувся зсув від опису до есенціальних конструкцій. У політичній заяві часто з'являються слова щодо спільних цінностей, духовної єдності, захисту правди. Це не прості лексичні повороти, це чіткі ознаки онтологічного зсуву. У цих умовах дипломатія це вже арена щоб існувала боротьба не стільки інтересів, скільки світоглядів.

Ця сума змін стосується можливостей сприймати один одного. У польському суспільстві, яке десятиліттями бачить в українцях можливості від дешевої робочої сили, почало бачити нас як людей, що мають почуття гідності, болю і глибокої любові до свободи. Українці, які часто з певною долею іронії ставились до «старших європейських польських братів», починають сприймати поляків справжніми друзями — не тими, що поруч живуть ситими, а тих, хто приходить на допомоги під час нужди[10].

Цю взаємну трансформацію сприйняли як вплив на духовні основи клімату всередині обох націй. Варто розуміти підтримку не лише як політику. Це, скоріше вже етика. Тут важливо відповісти на питання: ким ми будемо один для одного у моменти криз? Цю відповідь виявляють у десятках тисяч з простими історіями надати допомогу, виявити солідарність, жертівність, може вказувати на те, що Україна і Польща народжують нову форму союзів, не контрактних, а екзистенційних.

Важливий аспект у цих процесах є те, що Польща стала для України вікном не тільки до Європи, а до іншої парадигми у цивілізаційному виборі. Це рух до системи, де політика служитиме ідеям, а не конкретним чи загальним інтересам. Українська еліта, яка виростала під впливами різних олігархічних структур, розуміла польські приклади реформ не лише прикладом позитивних трансформацій, а й моральним дзеркалом.

Для цього довгого і складного процесу існують і ризики: у сенсі політичних циклів, національних амбіцій, історичних болей. Однак існує і щось більшого характеру, реальне усвідомлення того, що у союзі між Україною і Польщею вже не буде залежати тільки від бажання конкретного уряду. Це вже є фактом існування певних принципів у духовній реальності, яка народилась в серцях мільйонів людей.

Цей висновок не є ідеальним, не завжди безконфліктним, але завжди правдивим. Він може рости, як дерево, пробиватись через труднощі, перемагати лабіринти людської пам'яті, орієнтуватись у тріщинах на стовбурах історії. Однак саме через ці складнощі системи відносин допомагають йому бути живим. Оця непомітна живість, то найкраща запорука для того, щоб після 2025 року в українсько-польських відносинах не просто збережеться їх позитивна динаміка, вони вже стали як один із фундаментів нової Європи.

Міжнародними відносинами визначається не лише умови динаміки між двох столиць, не лише зміст комюніке чи меморандумів. Це, у першу чергу, пояснюють діалогом ідентичностей, які покликані знайти форми для умов

свого співіснування. У випадках взаємовідносин України та Польщі основи цих діалогів після 2014 року змогли отримати ознаки нової глибини, оскільки в обидвох державах вже існують у взаємному для нас обох дзеркалі історії, нових загроз та сподіваннях. У цьому світі, де для системи безпеки більше не гарантують дотримання жодного з міжнародного договору, примушує обидві нації заново звертатись одна до одної більше не як до бувших опонентів, а як до близьких стратегічних суб'єктів, що бачать себе та своє існування у рамках єдиної площини часу [18, с. 99].

Після того, як відбулась Революція Гідності, в українській дипломатії затвердилось відчуття, що усі види підтримки з боку Польщі — не є простими жестами добросусідства, а є виявами справжнього принципу добросусідства та геополітичної віри. У Варшаві, намагаючись уникнути мови, яка може здатись кон'юнктурною, все ж виступила як адвокат Києва на всіх відкритих платформах. Це і Європейський Союз, і НАТО, і ООН. Але більш промовистий крок, це те, яким чином Польща включає Україну до своїх регіональних візій. Це і Ініціатива Трьох Морів, і партнерство в межах ініціативи Східного партнерства, і відчуття польського голосу щоразу нагадує Заходу, що Схід Європи не є окраїною, а залишається фронтом цивілізації.

У 2015–2019 роках аналітики спостерігали ознаки системного зближення не тільки оборонних та політичних площин, а й культурно-гуманітарного простору. Вже тоді почали укладати десятки двосторонніх угод, активізувалась співпраця на університетському рівнях, зростали кількісні показники українських студентів у Польщі. Освіта стає одним з каналів для реалізації м'якої дипломатії. Посередництвом освітнього простору формується нове покоління — покоління, що не відчуває тягарів історичних конфліктів, а вже налаштовується на потребу творити спільне майбутнє.

Поряд з цими процесами міжнародні відносини впливають на процеси, що управляють контрверсією. За період від 2016–2018 років відбулись кілька етапів, коли спалахнула напруга, зокрема довкола питань історичної

пам'яті. Давні суперечки довкола ролі Української Повстанської Армії, демонтаж пам'ятників, різкість заяв з боку багатьох політиків, виводить на поверхню те, що у міждержавній дружбі вимагатиме глибшу роботу з питаннями спільної історії. Але й у моменти коли збільшується емоційне напруження можливості для діалогу не припиняються. Зберегти цей діалог, продовжити його, є заслугою обох сторін, що розуміють: за політичними сварками може стояти небезпека втратити стратегічний горизонт для розвитку.

Наступна фаза співробітництва, це зима 2022 року. Цей рік увійде до історії не тільки початком повномасштабного вторгнення Російської Федерації в Україну. Він є точкою, коли відбувся світоглядний злам для мільйонів людей і багатьох держав. Для граничного досвіду, коли часто панував страх і діяв опір, Польща стає для України тим, чим були Афіни для , філософів які зазнавали тиску, це був простір прихистку, місце де є співчуття і солідарний діалог. Від ранку 24 лютого у польській реакції не було звичайних дипломатичних актів, це були екзистенційні жести, які спрямували не на потребу реалізувати стратегічні інтереси, а до порятунку своїх сусідів та партнерів.

Саме від 2022 року, українці та поляки склали низку мовчазних угод, глибших будь-яких міжурядових документів. На польській залізниці рятували не людей, а долі. У польських сім'ях прийняли біженців не у якості тягара, а як власний обов'язок, що не диктується законами, а серцем. Ця нова етносоціальна реальність у міжнародних відносинах перестали відноситись до сфери кабінетних рішень. Вона стала набувати тілесних вимірів: кожен з лікарів, що лікували поранених з Харкова, кожен з водіїв, що везли гуманітарну допомогу до Львова, всі ставали творцями дипломатії нового типу.

В уряді Польщі, де до цього діяли у рамках класичних прикладів європейської дипломатії, від 2022 року вийшли за межі звичних умовностей та координат. Варшава стає як політичний фронт, де злагоджено працюють

представники всіх гілок влади, від президента Анджея Дуди, прем'єр-міністра Матеуша Моравецького, міністра закордонних справ Збігнева Рау. Всі ці урядовці і політики, попри різність партійних поглядів, діяли для єдиної мети: не допускати моральний колапс Європи перед обличчям російської агресії. Події цього року показали, що у міжнародних відносинах є шанс мати людське обличчя.

Значного значення мали і символічні акти, як от спільний візит президентів Польщі, Чехії та Словенії до Києва у березні 2022 року. Це був важливий та знаковий візит, оскільки він відбувався на під сирени, обстріли, невизначеність. Це було важливим вчинком, оскільки це і прояв солідарності, та виклик страху і розгубленості, які панували в Європі на той час. Коли група лідерів країн були поруч із Президентом Зеленським, у бомбосховищі, не у якості візитерів, а будучи свідками правди, в ті хвилини народжувались нові принципи геополітики, не засновані на балансах сил, а на балансах етичних норм і сучасних викликів[17, с. 90].

Окремої уваги заслуговують питання гуманітарних відповідей на воєнну кризу в Україні. Вже на 2022 рік Польщею було прийнято понад 3,5 мільйонів українців. Це залишається найбільшим гуманітарним жестом, що відбувся у Європі як континенті від часу Другої світової війни. Польською владою були ухвалені закони щодо допомоги біженцям, що надавали гарантії та права на роботу, освіту, медичні послуги. У польських школах відкрились класи з українською мовою навчання, вводились інші освітні програми. Для українських дітей забезпечили право не почуватись вигнанцем, а учасником освітнього процесу. Це приклад дипломатії не завдяки мові, а через дію.

Польська сторона виступала як ініціатор багатьох міжнародних рішень. Це дипломатичні кроки у Брюсселі, НАТО, ОБСЄ. Вони з послідовністю вимагали вводити нові санкції, закрити небо, надавати військову підтримку. Польськими політиками усіх парламентських фракцій послідовно вимагають від Європейської Комісії ефективних, а не нечітких реакцій. Таким чином,

Польща виступила не тільки як голос України в Європі, а й як голос для такої Європи, що ще не забула ціну свободи.

В рамках оборонної сфери Варшава також показує, що солідарністю є не лише моральні категорії, а й технічні та військові процеси. З боку Польщі продовжується передача для України великої кількості військової техніки, включно з танками Т-72, протитанковими комплексами, дронами та боєприпасами. Уперше одна з країн НАТО наважилась та продовжує надавати значних обсягів допомоги для воюючої держави. Це були моменти, коли від союзницької риторики відбулось перетворення на конкретні дії.

2022 рік стає роком, коли в діалозі України та Польщі відбуваються зміни в принципах дипломатії. Відтепер це стало не мовою балансу та компромісу, а мовою спільних партнерських місій. Польща почала бачити в Україні не лише міжнародного партнера, а можливість реалізувати складні місії збереження свободи в регіоні, де її історично завжди бракував. Україна ж почала бачити в Польщі не просто друга, а відзеркалення того, як у державі здатні нести міру відповідальності не лише щодо себе, а й щодо іншого.

Цей рік вже увійшов до підручників як рік коли була найвища взаємна довіра. Польськими військовими, велась велика робота в тилах щоб забезпечити логістику, польськими журналістами подавалась правдива інформація, польськими волонтерами була забезпечена допомога, і усі вони створили частину велику історію, де кордони перестають бути межами, а стають мостами.

Але поряд із розумінням величі подій у цьому році варто пам'ятати: саме 2022 рік починає формувати і низку нових викликів. Зростали ціни, розвивалась ознаки енергетичної кризи, ріс темп конкуренції на ринках праці. Усі ці події ставали точками напруги для польського суспільства. У цих сенсах важливу роль відіграють представники громадянського суспільства. Вони закликали до розуміння, до розвитку емпатії, до умінь пояснити, що допомога Україні не альтруїзмом, а є стратегічною інвестицією в рівень безпеки власне самому польському дому.

У Польщі були першими, хто не просто підтримували Україну, а вийшли на лінії умовного фронту та дипломатичного спротиву. Він проявився у блокуванні російських товарів до постачання різного озброєння. Поряд ішла адвокація санкцій та постійна організація низки гуманітарних коридорів. На цьому рівні співпраці відбулось перетворення українсько-польських відносин від двостороннього партнерства до своєрідної матриці у регіональній безпеці. Вони створили основу багатьом новим альянсам і коаліціям, разом з участю Британії, країн Балтії, Чехії [18, с. 290-291].

Водночас змінюється і самі принципи і характеристики дипломатії. Вона втрачає рівень своєї абстрактності і стає зрозумілою і тілесною. Посли від початку війни працюють за умов реальних загроз. З боку лідерів держав здійснюються візити до зони бойових дій. Низки візитів прем'єр-міністра Польщі до Києва виступали як символ у міжнародній солідарності, де не має бути місць для порожньої риторики, це було і присутністю, і визнанням нашого болю і спільною боротьбою.

Однак, події 2023 року не принесли ні перемир'я, ні розв'язали конфлікт. Навпаки, він приносить можливість реально усвідомити те, що війна буде тривати довше, ніж мали сподівання в світі. Відтак, союзники мушили переходити від умов, коли діє екстрена допомогу до умов, коли працює системна присутність. Польща в цих процесах не відходила вбік, не заявляла, що є втома і не відвернулась від допомоги. Вона трансформує рівень своєї підтримки в багаторівневі структури: що мають економічні, безпекові, політичні й гуманітарні складові. Саме для цього року рівень стратегічного партнерства перетворюється на довготривалі дипломатичні форми співжиття.

Весь 2023 рік, Польща продовжувала грати роль як один з найбільш гучних голосів України для Європейського Союзу. На засіданнях у Європейській раді, у різноманітних дебатах що стосувались нового рівня пакету санкцій, ішла підготовка для росту у фінансовій допомозі для України. Тут у польській дипломатії завжди зберігається чіткі, прямі і безкомпромісні

позиції. Польська держава не просто забезпечувала підтримку України, вона продовжила аргументацію того, чому Україна є ключ до європейської стабільності. Такі позиції свідчать про глибокі трансформації не лише у зовнішній політиці, а й у національному світогляді.

Продовжується інтенсифікація військової співпраці. Польща є однією із перших держав, що ініціюють умови, щоб створити європейську коаліцію з передачі Україні танків Leopard 2. Вони зі значною активністю включаються до навчання українських військових. Інструкторами з Варшави, Кракова, Познані проводилась робота пліч-о-пліч з українцями. Проводилась низка спільних навчань, відбувалось підвищення рівня координації, який раніше підтримували та був характерним лише для рівня інтегрованих союзників. Тут проявились ще одна з рис 2023 року, коли стираються межі між формальними союзами і реальною співпрацею [27, с. 47].

З безпекової точки зору, у Польщі продовжили модернізувати свою армію, вбачаючи в цих процесах не лише можливість відповісти російській агресії, а й як можливу частину для майбутніх регіональних альянсів з Україною, державами Балтії та північним флангом НАТО. На рівні публічного дискурсу з'явилися ідеї про нові принципи східної безпекової парадигми, де Україна виступає не «запрошеним елементом», а «незамінною частиною». Іде процес глибшого осмислення, де перемога України не буде лише її власною справою, а й умовою, що виживе вільна Центрально-Східна Європа як регіональна цілісність.

Однак, 2023 рік приніс багато викликів для двосторонніх відносин. Першим дзвінком, що пролунав для обох сторін, був у аграрній площині. Проблеми з експортом українського зерна призвели до тимчасових непорозумінь на соціальному рівні та дипломатичного напруження. Польські фермери, розуміючи ріст конкуренції, виходили на протести. Це були моменти, коли основи політичної дружби відчували зіткнення з реальними умовами та вимогами економічних інтересів. Не зважаючи на те, що цей

конфлікт швидко залагодили, він показав нові істини: навіть найбільш сильні союзи не можуть бути застраховані від тертя.

Цей рік у польсько-українській співпраці дозволив отримати нові орієнтири в гуманітарних та соціальних планах. Мільйони українців вимушено залишились у Польщі, відтак, почався поступовий перехід від умов для тимчасового захисту до реалізації програм інтеграційного характеру. На рівні польського уряду започаткували програми для мовної адаптації, реалізації культурних взаємодій, розширення фінансування шкіл де була українська мова викладання. Тоді ухвалили рішення, які відкрили шляхи, щоб отримувати постійне місце для проживання тому, хто інтегрується до польського суспільства. Це стало знаком того, що українці визнаються не як «гості», а частиною польського соціального тіла[24, с. 147].

Також події 2023 року принесли нові хвилі у культурному зближенні. Це стосувалось українських книг, виставок, театральних постановок, що ставали частиною у польському культурному просторі. Значна частина польських художників і режисерів створювали проєкти, що присвячували війні в Україні. З'являється нова спільна кінопродукція, нові літературні антології, новий простір для діалогу. У цей рік між двох народів зародився не тільки дипломатичний союз, а й союзи у галузі мистецтва, емоцій, культурної співпраці.

Важливим значенням 2023 року є те, що він показав глибини взаємних впливів обох суспільств. Тут не тільки Польща підтримувала Україну, вже й Україна показала свій вплив на Польщу. Для польського політичного лексикону звичними стають слова «незламність», «гідність», «жертва» . Це набір тих категорій, що давно витіснили з мови європейців представники брюссельської бюрократії. Особливість українського спротиву стала дзеркалом, де поляки змогли побачили себе нацією, що теж вела боротьбу за своє життя із загарбниками.

Зрештою, у 2023 році Польща зробила офіційну заяву щодо підтримки членства України в Європейському Союзі та НАТО. Це, на думку польської

сторони, є безальтернативним стратегічним курсом. Всі головні аналітичні центри країни почали працювати над розробкою сценаріїв для поствоєнної інтеграції, а також над системою, що формуватиме нову східну політику ЄС. Польща бачила себе провідником у цих процесах, але не на позиціях «вчителів», а на позиціях «провідників», що йдуть поруч.

Відтак, 2023 рік стає роком для різних трансформацій і солідарності та союзництва. Тоді у Польщі і Україні були разом, побачили один в одному спільні інтереси в нових геополітичних проєктах. У союзі двох націй, що проходили через історичні травми, може стати не тільки як інструмент, що допоможе вижити, а як джерело нових принципів гуманізму. Він не відвертатиме обличчя від болю суспільства, не закриє кордони перед вимушеними мігрантами, не мовчатиме відповідаючи на терор.

І саме через це 2023-й — не є проміжною датою, а певним рубежем розвитку. У це рік стало зрозуміло, що між Польщею та Україною минуле може перестати бути головним фактором для міждержавних відносин. Тоді була надія, що майбутнє побудуємо на спільному, вкоріненому у досвіді війни, але спрямованому до миру. Відтак воно має бути заслуженим, вибореним, осмисленим обома сторонами [26, с. 147].

Якщо 2022 рік, це рік потрясінь, солідарності, а 2023 рік напруги й оформлення нових союзів, то 2024 поставав як рік для політичного фільтрування емоційних заяв, осмисленого досвіду і початків для стратегічного планування. Польща та Україна не залишили місця декларативній дипломатії. Стосунки обох країн входили до фази конкретики, коли кожна з дій виступає як частина великих геополітичних полотен.

Польща у 2024 році продовжувала динамічні рухи у всіх напрямках у підтримці України. Однак, парламентські вибори, які завжди загострюють емоції, політична поляризація та економічне виснаження у частини суспільства, показали зміни у соціальному та політичному тонах. Наче стійка солідарність швидко перестала бути мовчазною згодою, тепер вона стає предметом для обговорення, дискусій і навіть суперечок. Дослідники не

бачать в цьому втрату підтримки, навпаки, стверджують, що це її нормалізація, перехід від емоційних актів до політичної практики.

2024 рік, це коли Польща, то головна платформа, яка трансливала європейські меседжі щодо незворотності українського руху до ЄС. На весняному саміті у Варшаві, що був присвячений питанням розширення, з боку польських дипломатів відкрито говорили про членство України, як «історичне випробування на моральну зрілість Європи».

Також тривають проведення ініціатив про повоєнну відбудову України. Тепер Польща не тільки виступає як лобіст українського інтересу у Фондах солідарності ЄС. Вона активно включає свої компанії до розвитку умов архітекτονіки у майбутніх інфраструктурних проєктах.

На рівнях роботи міжнародних організацій у Польщі на послідовному рівні підтримує текст українських резолюцій в ООН, ОБСЄ та Раді Європи. Вона робила це і щодо деокупації Криму, питань по депортації цивільного населення і про ядерну безпеку на Запорізькій АЕС.

Тому у 2024 році продовжується робота над напруженим економічним діалогом. Проблеми українського зерна, аграрних квот, питання транзитної політики, залишились джерелом потенційних конфліктів. Однак, замість ескалаційних дій, сторонам вдалось прийти до врегулювання та стратегічного компромісу з аграрних питань. Було підписано нові угоди, в яких врахували інтереси обох сторін завдяки прозорому механізму, який регулював обсяги імпорتنних товарів, логістично модернізували кордони та домовились про взаємну підтримку на європейських ринках.

У системі де працює економічне партнерство, ініційували створення спільних індустріальних кластерів у Львівській області за участі польських інвесторів. У цьому проєкті мали на меті створення тисяч робочих місць, і створив символізм, то не просто допома, а взаємовигідний розвиток.

Особливого місця у 2024 році отримали питання пов'язані з історичною пам'яттю. Тут був досягнутий рідкісний консенсус, коли українська сторона дала дозвіл відновити польські меморіали у Галичині. У

відповідь Польща ухвалювала документи, що визнають певні факти щодо політичних репресій проти українського населення у післявоєнний період. Це було глибоким цивілізаційним актом, а не політичним компромісом, а визнанням болю один щодо одного.

Проведення спільних виставок, історичних конференцій, взаємні перекладання наукових робіт — формує простір, де питання минулого не поділяє, а відкриває можливості для чесної розмови[41, с. 59].

З плином часу, за умов, коли по лінії фронту іде відступ або трансформація мозаїки у дипломатичних процесах, починають застосовувати нову мову, мову довготривалої перспективи. Українсько-польські відносини розквітали за умов пікових часів чи катастроф, і тепер ми маємо вчитися розмовляти в часи, коли наступає мир. Це є складнішим завданням. Однак мир не є порожнечою, відсутністю конфліктів, він є простором складного компромісу, щоденною дипломатією у межах спільного буття.

Перспективами до 2030 року окреслено посередництвом низки векторів, для яких на рівні національних інтересів обох держав іде переплетення наднаціональних імперативів. Польща бачить себе провідником України у входженні до європейських інституцій. Одночасно вона бачить себе тим, хто виступає контролером балансу західних цінностей і східних прагнень. Одночасно Україна усвідомила: можливість наблизитись до ЄС означатиме не тільки процес економічної інтеграції, а й через можливість прийняти ментальні коди, через які Польща є одним із перекладачів різних історичних досвідів.

Цивілізаційним виміром в такому союзі є те, що Україна та Польща борються з створення нової моделі Східної Європи. Регіон має бути не периферією Заходу, а автономним культурним простором, де пам'ять тоталітарного минулого трансформоване до колективного досвіду гідності. Тепер у філософії міжнародних відносин йдуть зміни. Така філософія не говорить про контроль територій, це щодо контролю наративів, де поляки та

українці не виступають як опоненти у минулому, а як співавтори майбутнього.

Особливо важливо те, що молодь в обох країнах вибудувала свої форми взаємодії. Рівень соціальних мереж, студентських обмінів, діджитал-платформ, спільних стартапів допомагає утворити густі мережі контактів, яка не потребуватимуть посередницьких зусиль урядів. Ця співпраця є органічною, інтуїтивною, неконфліктною. Тут народилась нова етика у міжнародному співіснуванні, що заснована не на статусах, а на взаємоповазі і взаємній цікавості.

Паралельно із цими процесами, тривала робота щодо синхронізації роботи у правових системах, транскордонної логістики, енергетичного співробітництва. Усі вони стали технічним тлом у великій метафізичній задачі: побудувати спільний простір буття. У цьому контексті, вперше за багато років, Східна Європа не стає як проблема для Європи загалом, а виступила як джерело відновлення. Боротьба і жертовність українського народу, та високий рівень солідарності у польському суспільстві пояснили Заходу, що цінності не імпортуються. Їх переживають.

Тому польсько-український рівень відносин є геополітичний факт і свого роду філософська подія. Ця форма союзу двох історій, які навчаються розглядати одна на одну не дзеркалом провин, а відображенням шансів. У рамках цих союзних відносин Україна знайшла своїх захисників, а Польща — для себе історичне виправдання. Від початку війни, коли Київ стояв на обороні Європи, Варшава була містом, яке вимагало у світу не мовчати.

До 2030 року експерти очікують появи інституцій, які на остаточному рівні закріплятимуть ці союзні відносини. Мають на увазі спільну академію безпеки, координаційну раду щодо питання інтеграції, процеси транскордонної економічної зони. Важливого значення потреба формувати спільний архів пам'яті. Мають на увазі спроможності музеїв, фільми, видання книг, де ні Польща ні Україна не ведуть змагання за минуле, а розбудовують майбутнє[30, с. 69].

У цьому випадку суттю у міжнародних відносинах є не кількість декларацій підписали, а те, чи існує готовність народів у перетворенні історичної травми на ресурси єдності. Україна пройшла проблему анексії Криму, провела військові дії на Донбасі, відбиває повномасштабне вторгнення лютого 2022 року, переживає кризу біженців, і змогла не тільки вистояти, а й віднайти глибокі сенси свого розвитку та нових союзів.

Це сенси любові до свободи, які є сильнішими політичного страху. Тут ідентичність не виступає бар'єром, а запрошенням до діалогу. У цих сенсах міжнародні відносини не постають як схема впливу, а як формула миру, що проходить через кордон.

Тому майбутнім у цих відносинах не постає продовженням поточних принципів курсу. Воно є трансформацією для східноєвропейських основ співіснування.

2.2. Дипломатична та військова співпраця України та Польщі

Світ, що розхитали тінні конфліктів, кожний свій рух показує через глибини у природі міжнародних відносин, які невидимими нитками, з'єднали долі народів. У цих складних процесах для Польща потрібно виступити не сусідом, а історично існуючим союзником України. Це чи не вирішальний союз у Центральній Європі, що діє не лише через слова, а й дії.

Витоками у цій підтримці, проявлені на ґрунті спільних минулих дій, де проростає розуміння один одного. Коли у 2014 році Україна опиняється перед безоднями можливостей втратити суверенітет, а Крим став дзеркалом для геополітичного цинізму, саме у Польщі першими простягнули дипломатичні руки, наповнені не сентиментами, а волею спільних дій.

У роботі структур Європейського Союзу сила польського голосу чути як відлуння українських болів, лунко і вперто, що змусив інших слухати. Польськими дипломатами, представниками парламенту, аналітиками й політичними мислителями робилось усе для мови солідарності, яка згодом стає мовою дії.

Варшава не збиралась обмежитись риторикою. Через місто Жешув, що недавно був лише пункт на карті, від початку вторгнення починає функціонувати новим нервовим центром логістики НАТО. Тут сила українського опору підживилась не через абстрактну підтримку, а конкретну допомогу — від амуніції до бронетехніки[31, с. 68-69].

Для духу співпраці набуваються форми, що не підлягатимуть релятивізму. Можливості навчатись українським військовим на польських полігонах, координування з постачання озброєння, робота транзитних функцій польської інфраструктури, стало не жестом, а як нова реальність.

У ті ж часи, за допомоги дипломатичних каналів Київ і Варшава не просто залишаються відкритими, вони стають як кровоносна система опору. У кожній зустрічі президентів, кожній сесії спільних комітетів, кожному листі і кожній з резолюцій був зміст не лише офіційного характеру, а й моральної ваги. Упродовж цього періоду не було браку у напруженні, особливо щодо питань історичної пам'яті, реалізації права українських мігрантів або у транскордонному співіснуванні. Тут у найгостріших суперечностях не затьмарили головне: поляки, у своїй більшості, сприймають українські страждання як власні.

Від 2014 до 2025 року Польська сторона стає провідником українського прагнення у світі. Тут на геополітичному рівні часто ми ставали грою сил, а не ідей. Та у Варшаві, обпаленій досвідом у власних розділах історії, сприймає українські реалії та виклики як спільну місію. Ця місія полягатиме не тільки у потребі захистити суверенітет, але зберегти гідність цивілізаційного вибору.

Особливої сили здобуває ця співпраця у 2022 році, коли сила російського вторгнення має повномасштабний характер. Саме тоді у Польщі відкрили не лише власні кордони, але й у домівки пустили мільйони українців. Цю гуманітарну солідарність не може бути менша ніж військова. У польському уряді організовували можливості евакуації, дотепер надає фінансову підтримку для українських біженців, та вибудовував політику з

можливостей інтегруватись, та свідчить про можливості стратегічного бачення у спільному майбутньому, а не лише тимчасовому реагуванні на кризу[31, с. 68-69].

У військовій взаємодії Польща залишається містком між НАТО та Україною. По її території ішли колони з допомогою, через її небо пролітали літаки, через її склади здійснювалася логістика, що рятувала життя. Ці дії не були просто допомогою це були умови спільної боротьби. За умови, що в міжнародних відносинах часто спостерігають інерцію інтересів, то для українсько-польських відносин у цей період спостерігали пробуджені цінності. Адже у Польщі бачили Україну не лише буфером, але й партнером, союзником, дзеркалом власної історії боротьби з імперіями.

У політичній площині поляки докладали значні зусилля щоб формувати міжнародні коаліції на підтримку України. На саміті у Любліні, у рамках тристороннього союзу Польщі-України-Великої Британії, у численних виступах на форумах ЄС і ООН були виражені дипломатичні ініціативи, що потребували дій. Значущими були і символи жесту: спільних виступів президентів Зеленського та Дуди, демонстративні поїздки до Києва під час обстрілів, ставали більше, ніж політикою, а як вияв морального лідерства, яке є не частим у час глобального цинізму[19, с. 102].

Польща також бере на себе високий рівень відповідальності щодо підтримки санкційного тиску на агресора. Польським урядом, не залежно від можливих економічних втрат, послідовно виступає за розширення санкцій, потребу блокувати торгівлю з Росією та зміцнювати оборонний потенціал на східному фланзі НАТО.

Ще один вимір у підтримці стає співробітництво в енергетиці. Польща допомагає Україні в коли йдуть критичні обстріли енергетики, передає обладнання, координує імпорту електроенергії, та надає доступ до енергетичних резервних фондів у межах механізму ЄС.

Весь цей час в українському суспільстві відбувались трансформації під впливом польської відкритості. Зародились нові бізнес-структури,

розвивається рівень культурних ініціатив, освітніх проєктів, які об'єднали обидва народи для спільного горизонту бачення Європи простором відповідальності.

Водночас цю близькість не ідеалізували. Ту були свої труднощі, свої непорозуміння, навіть публічні конфлікти. Але саме це свідчить про справжні відносини, де присутня глибина, і є неминучими тіні.

Рівень зовнішньої політики Польщі щодо ставлення до України виявляється не як реакція, а інтенція. Її основа в усвідомленні, що безпекою Києва — є безпека для Варшави. Тут у свободі одного закладено умову свободи для іншого. У цьому принципі вивіряють не лише теорії, а й практику. У цих двох країнах, розділених болями минулого, відбулось єднання через виклики сучасності. В українській армії, яка отримує польське озброєння, не лише укріплюються позиції — укріплюється загальна оборонна стратегія Європи. Кожного року співпраця стає глибша. У спільних оборонних підприємствах, нових формах військової освіти, політичних форумах, інституційній співпраці, вказують на зростання відчуття того, що наше майбутнє є спільним майбутнім.

У 2025 році це вже не було просто підтримкою, це вже інтеграція не тільки стратегічного, а й ментального характеру. Україна в рамках польської політики не виступає як об'єкт допомоги, а суб'єктом для рівноправних діалогів. Це, мабуть, є найглибшим здобутком у цьому партнерстві. Якщо сприймати боротьбу України частиною власних національних викликів. У Польщі іде трансформація від регіонального лідерства як голосу моральних спротивів, що резонує далеко за межі Сходу Європи.

На тлі загальних тенденцій до зневіри в інститутах, цю двосторонню співпрацю ставлять як приклад того, що у міжнародній солідарності можливо коли це живлять не інтереси, а принципи [9, с. 102]. У цьому партнерстві не можливо звести все до сухої таблиці або діаграми. Його сенсом є переживання часу, де народи, що пережили страх і втрати, знаходять силу бачити один в одному не «інших», а «своїх».

Якщо у майбутніх дослідженнях історики зможуть спробувати окреслити епоху, коли Україна ставала не лише незалежною, але й європейською державою, вони, без сумніву, впишуть Польщу до цього наративу не союзником за обов'язком, а братом за духом.

У розломах теперішньої війни, де загинули рештки старої системи безпеки, народились нові моделі взаємодій. І українсько-польське партнерство стає таким зразком не декларативного а, дієвого характеру. Ця форма партнерства не завершується з війною, оскільки не базується на війні. Воно має тривати, бо це вже частина у новій європейській архітектурі, де не лише у географії, а й у цінностях визначаються кордони.

2.3. Європейська інтеграції України в умовах гібридної війни з Росією.

Польща, у якості важливого актора у міжнародних відносинах, від початку гібридної війни Росії проти України постає не лише як свідок у глобальних змінах, але й як активний учасник процесів інтеграції України до європейських структур. Ці процеси, глибоко вкорінені до взаємних історичних, культурних та політичних зв'язків, відображаючи не лише особливості прагматичних інтересів Польщі, але й глибину усвідомлення геополітичних реальностей, що визначили майбутність європейських безпекових основ та стабільності.

Від моменту анексії Криму та початків активних бойових дій в Україні у 2022 році, Польща є головним лобістом в українській європейській інтеграції. Позицію у цій країні для міжнародного контексту визначає не лише залежність від конкретного політичного рішення, але й від її власного бачення безпекових стратегій, що ґрунтуються на прагненнях до стабільності Центрально-Східної Європи. Ці прагнення обґрунтовують через усвідомлення, що активна підтримка України то гарантія польської безпеки опиниться під серйозною загрозою.

Міжнародною політикою Польщі до України виявляється через глибоку інтерпретацію та через призму національного інтересу, який тісно переплівся

з європейськими проектами. Польща, як член Європейського Союзу та НАТО, у своїй активній дипломатичній політиці сприяє формуванню умов, де Україна може розширити можливості свого статусу кандидати до вступу в ЄС. Рівень польської підтримки України для цього контексту виступає проявом не лише співчуття до сусідів, але й певним визнанням, що процеси інтеграції України до європейських структур, важливий фактор щоб забезпечити стабільність на континенті.

За цей період Польща виступає не тільки дипломатичним та політичним посередником України та західних країн, а також своєрідним “мостиком”, який зв'язує Україну та Європейський Союз. За допомоги Польщі здійснили численні кроки, що спрямували на те, щоб поглибити співпрацю Україну та ЄС. Це робота з проведення консультацій та організацію спільних заходів. До них відносять «Східне партнерство», яке ініціювали ще в 2009 році, але вже після 2014 року набуває нового, значно більше важливого значення. Для цього контексту роль Польщі полягала в тому, що вона важливий катализатор на шляху України до конкретної європейської структури. Тут у самій Європі змушені робити важливі політичні кроки щоб зміцнити єдність і стабільність на континенті [9, с. 102].

Не менше важливі ролі Польщі для формування європейських стратегій щодо Росії. Гібридна війна Росії проти України, що охопила військовий, інформаційний, економічний та дипломатичний інструменти. Вона поставила Польщу перед вибором, чи виступити на стороні, що зберігає стабільність Європи, чи мати ризик втрати своєї безпеки в контекстах загроз російської агресії. Польща, яка має спільний кордон із Росією, не може залишитись осторонь глобального процесу, які визначає баланс сил у сучасній Європі. Польська дипломатія, завжди чутливо відносились до загроз з боку Росії, тож природно активізує свої зусилля щоб переконати ЄС у необхідності підтримувати Україну боротись проти російської агресії. У цьому сенсі Польща один з головних лобістів у санкційній політиці Європейського Союзу

відносно Росії, що має на меті можливості економічного тиску та політичної ізоляції Москви на міжнародній арені.

Активність ролі Польщі щодо підтримки санкційного тиску проти Росії базується на усвідомленні того, що існування стабільності у Центрально-Східній Європі неможливо уявити без належного рівня реакції на російську агресію. Польща, сама переживала багато історичних перипетій з боку Росії, тож розуміє, що лише за умови спільних зусиль європейських країн можливе створення ефективної протидії російським амбіціям. Польща, виступає за жорсткішу політику санкцій та посиленого економічного тиску щодо Російської Федерації, щоби не тільки забезпечити рівень власної безпеки, але й формувати умови європейської політики в цьому напрямку.

З іншого боку, у Польщі, з великою активністю підтримують європейську інтеграцію України, одночасно стаючи одними з основних консультантів для України щодо питань реформування, таких тем, як боротьба з корупцією та розвиток демократії. У Польському досвіді трансформацій після 1989 року, у країні проводилась успішне інтегрування до європейських структур, що було використано як цінний приклад для української влади. Польща, маючи знання про свій складний шлях у європейській інтеграції, і дотепер пропонує Україні різні механізми ефективної співпраці, допомагає впровадити необхідні реформи.

Особливо дослідники відзначають сприяння поляками розвитку громадянського суспільства в Україні. У досвіді Польщі, яка останніми десятиліттями досягає значного успіху щоб створити активне громадянське суспільство, сприяє формуванню оновлених демократичних структур України. Польськими політиками, активістами, аналітиками та експертами, що були важливими партнерами своїм українським колегам, створені працюючі моделі стабільності та розвитку[14, с. 18].

Польща зі значною активністю підтримує і гуманітарні ініціативи, що спрямовують на те, щоб допомогти Україні в умовах війни. Це забезпечить рівень необхідної підтримки для внутрішньо переміщених осіб, біженців та

військових. Крім цієї допомоги, Польща, одна з основних країн, що займалась організацією гуманітарних коридорів щоб надавати допомогу в зонах бойових дій. Ці кроки підкреслюють не лише прагматичні, але й емоційні аспекти у польській політиці, яка показує співчуття та солідарність до українського народу.

Однак на польському рівні лобіювання європейської інтеграції України не є обмеженим лише на дипломатичних зусиллях чи підтримці на рівні міжнародних форумів. Сюди включена значна економічна складова. Польща є один із найбільших торговельних партнерів України в Європі. Це допомагає у стимулюванні економічного співробітництва та забезпечує певний рівень стабільності за умов війни. у польських інвестиціях до української економіки, співпрацювати у сфері енергетики та інфраструктурних проектах є важливим чинником щоб розвивати постійні економічні зв'язки.

Неможливо не згадувати про культурні аспекти у польській підтримці. Польща не лише лобіює інтереси України на міжнародному рівні, але й сприяє до активного культурного обміну між двома народами. Для польських інтелектуалів, митців, науковців стало важливим партнерством у роботі їх українських колег. Співпраці стосується питань освіти, досліджує історію та формує нові погляди на спільне минуле. За умов, коли іде гібридна війна культурна співпраця постає як своєрідний "м'який" інструмент у політиці, який допомагає зміцнювати не тільки політичні, але й рівень міжлюдських зв'язків між народами.

Тому Польща постала дипломатичним або політичним партнером для України, а також важливим стратегічним союзником, що активно формував майбутність Європи. Воно має базуватись на принципах свободи, безпеці та стабільності. В гібридній війні з Росією польські ролі в багатьох напрямках є незаперечними: вони не лише лобіюють інтереси України у Європейському Союзі, а й створюють умови для принципів мирного розвитку та гарантує безпечне майбутнє на європейській арені[14, с. 18].

Саме у таких ситуаціях Польща виступить не лише геополітичним актором, але й як моральним орієнтиром українському суспільству, яке реалізує прагнення до європейських стандартів, демократії, забезпечення прав людини та економічного розвитку.

Польща реалізує активну роль щодо просування українських інтересів у сучасних глобальних кризах і змінах, що проходять світовою ареною. Щодо ролей Польщі в інтеграційних процесах України до європейського співтовариства, то воно не зводене лише до рівня у двосторонній співпраці, бо може охопити більш широкий геополітичний масштаб. Природним є те, що Польща, стикаючись з загрозами російської агресії, чітко розуміє свою відповідальність перед Україною та Європою загалом. Вона обрала собі роль провідника, який робить спроби формування єдиного фронту із захисту принципів де є європейська безпека та стабільність.

Своїми зусиллями Польща сприяє зміцненню позицій України у міжнародних організаціях, як от ООН та ОБСЄ. Це надасть можливості для України заявляти про свої інтереси на глобальних аренах. Також Польща приймає участь у реалізації дипломатичних ініціатив, та орієнтується врегулювати конфлікти, що виникають після анексії Криму та проведення бойових дій на сході України. Вона не лише є лобістом європейської підтримки, але й пропонує реальний інструмент у пошуках політичних рішень цього конфлікту посередництвом різноманітних дипломатичних платформ.

У 2014-2025 роках Польща демонструвала сталий рівень позиції щодо захисту територіальної цілісності України. Це відображено у багатьох рівнях у зовнішній політиці. Іде активне лобіювання продовжити та посилити санкції проти Росії від Європейського Союзу. Тут підкреслюють, що не відповідаючи належно на агресивність Росії неможливо говорити про рівень стабільності Європи. Польща займала тверді позиції в тому, що у будь-яких поступках до агресора можна призвести до подальших дестабілізацій не

лише в Україні, але й в регіоні Центральної та Східної Європи, що своєю чергою може погіршити безпеку у самому Європейському Союзі[14, с. 18].

Особливого значення мають особливості співпраці Польщі та інших країн Східної Європи. До них відносять Литву та Естонію, у яких є схожі загрози з боку Росії. Це дозволило Польщі створювати потужні дипломатичні альянси щоб підтримати рівень стабільності в регіоні. Одночасно у Польщі розуміють, що у майбутній її безпеці пов'язують і інтеграцію України до європейських та міжнародних структур, оскільки умови стабільності і процвітання України є критичними для безпеки Польщі.

Не менш важлива роль Польщі щодо військової підтримки України, яку зберігають на високому рівні всю війну. Польська сторона завжди підкреслює потребу надати Україні необхідну військову допомогу через озброєння, техніку, навчання та роботу груп військових радників. Те, що Польща на безпосередньому рівні допомагає модернізувати українську армію, допомагає зміцнювати обороноздатність України. Це важлива складова та частина її політики, що спрямували на те, щоб забезпечити безпекою Європи в цілому.

Більш того, у Польщі активно підтримують рівень дипломатичних зусиль, спрямованих повернути Крим під контроль України. Цю позицію Польщі вважають непохитною, оскільки ця країна, переживши свою окупацію у Другу світову війну, розуміє, що питання територіальної цілісності надзвичайно важливе. У польській позиції щодо Криму відображено глибину розуміння того, що питання територіальної цілісності України не є питанням для самої України, це проблема сучасної Європи[15, с. 31].

Ще один важливий аспект у польській підтримці це її ролі щодо забезпечення України достатнім рівнем енергетичного ресурсу та сприяла підтримці енергетичної безпеки країни. Польща не одного разу виступає за можливість диверсифікувати постачання енергоносіїв, щоб надати Україні альтернативність у маршрутах постачання газу та електроенергії по своїх

територіях. Тому, Польща важливий партнер щодо зміцнення енергетичної незалежності України, а це важливий компонент у національній безпеці.

З урахуванням сучасних викликів, у Польщі продовжують демонстрацію своєї незмінної підтримки України у боротьбі за наше європейське майбутнє. Спільність історичного минулого, а також спільність усвідомленої загрози з боку Росії створило особливість контексту щодо співпраці наших народів. Польща, як член ЄС та НАТО, має можливість унікально поєднати функцію підтримки України на дипломатичних та військових треках з та прагнення посилити інтеграційні процеси в Європі.

Важливим є те, що можливості підтримки Польщі не обмежене лише потребою надати матеріальні або військові ресурси. Ключове тут здійснення духовного і політичного лідерства Польщі. Воно полягатиме в тому, щоби дати для України необхідні імпульси щоб зміцнити демократичні інститути, правосуддя та верховенство права. У Польщі активно підтримують українські реформи в сфері прав людини, розвитку питань зі свободою слова та боротьбою з корупцією. Поляки демонструють приклади роботи в перехідний період, коли країна має змінювати можливості власної політичної системи і інтегруватися до європейського співтовариства. Як результат, ролі Польщі у якості лобіста в європейській інтеграції України, не лише вияв геополітичного інтересу, але й моральний імператив, що заснований на ґрунті спільних цінностей, історичного досвіду та прагнення до стабільності та миру в Європі.

Висновки до 2 розділу

У українсько-польських відносинах після 2014 року відбулись значні зміни у контекстах нової геополітичної реалії, що виникла внаслідок анексії Криму та початком збройного конфлікту в Україні. У якості відповіді на російську агресію, Польща стає головним міжнародним партнером України. Вони надають не тільки можливості дипломатичної підтримки, а й активно сприяє розвиткові військової та економічної сфери. Через це Польща посідає чільне місце посеред країн, які відстоюють суверенітет та територіальну цілісність України.

У Польщі продовжують демонстрацію високого рівня підтримки України на рівні міжнародних форумів, у рамках Європейського Союзу та НАТО. Іде активне лобіювання європейської інтеграції України. Польською дипломатією було зіграно ключові ролі щодо просування українських інтересів у міжнародних організаціях, вони виступали за впровадження санкцій проти Росії та продовження допомоги Україні в контекстах її євроатлантичних прагнень.

Важлива складова двостороннього рівня відносин стають основи військової співпраці Польщі та України, яка з 2014 року суттєво посилена. Польська сторона здійснювала активну допомогу Україні щоб зміцнити нашу обороноздатність. Відтак нам надавали технічну допомогу, проводили спільні навчання та обмінювались досвідом збройних сил обох країн. Таку співпрацю вважають суттєвим елементом у боротьбі України з усіма проявами російської агресії, щоб забезпечити необхідні ресурси та стратегічні підтримки. Однак, не дивлячись на значні досягнення двосторонніх відносин Польщі та України існують і певні виклики. Це історичні суперечки, що мають скласти загрозу стабільності та співпраці, хоча в обох країнах активно працюють над врегулюванням цих питань, прагнуть зміцнити партнерство на основі спільних інтересів.

РОЗДІЛ 3. УКРАЇНСЬКО-ПОЛЬСЬКЕ СПІВРОБІТНИЦТВО В ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ ДО ЄС

3.1. Європейська та атлантична інтеграція України в умовах агресії Росії: роль Польщі в підтримці українського поступу.

Трансформувати міжнародні відносини у Європі на межі XX–XXI століть можна через нове осмислення застарілих політичних концепцій та структур. Ролі Польщі у складних європейських та атлантичних процесах інтеграції України, ставлять на перший план необхідну взаємодію між двох держав, що є найважливішою темою у сучасних геополітичних реаліях. Польща, маючи свої історичні і стратегічні пріоритети, занурюється в боротьбу за стратегії демократичних змін на національному рівні та у масштабі континентального процесу.

Рівень співпраці Польщі та України не новий феномен. Але на сьогодні у її контекстах відбулись значні зміни, що підсилені у нових реаліях агресії Росії проти України, що своєю мірою, призводить до глибинних змін у безпековій сфері та зовнішній політиці обох держав. Польща виступає як ключовий партнер України у її шляху до входження в європейські та атлантичні структури. Цей рівень співпраці перебуватиме на рівні постійного розвитку від початку російської агресії 2014 року. Тоді військові дії на сході України стали не тільки як локальний конфлікт, але й як частина у глобальній геополітичній боротьбі [15, с. 31].

Від початку війни в Україні, у Польщі стали одними з перших, хто висловив незмінність у підтримці українському народу, підтвердив свою роль в захисті основ європейських цінностей, реалізації демократичного права та принципу дотримання державного суверенітету. Рівень підтримки Польщі став не лише дипломатичним актом, але й реальною дією. Це і допомога у наданні гуманітарної допомоги, здійснення політичного тиску на ЄС і НАТО аби розширити санкції проти Росії та підтримати курс України на європейську інтеграцію.

Один із найбільших аспектів українсько-польських відносин є питання розвитку у європейській та атлантичній інтеграції України. У Польщі, мають значний доробок власного досвіду у вступі до Європейського Союзу та НАТО. Вони сприймають це важливою частиною у своїй політичній місії, бо бачать вступ України до цих структур гарантію у стабільній та безпечній Східній Європі. Цим у Польщі пролонгують активне сприяння інтеграційному процесу України в структурі ЄС, пропагуючи спільні цінності, підтримувати реформи і забезпечуючи відповідною міжнародною політичною та економічною підтримкою.

Варто зазначати, що у українсько-польських відносинах є відзеркалення реальності політичного протиріччя та складного етапу у європейській політиці. Польща стала захищати Україну перед можливих спроб Росії до дестабілізації ситуації на європейському континенті. Одночасно, у Польщі постали перед необхідністю балансу між потребою підтримки України і прагненням зберігати рівень національного інтересу щодо відносин з іншими великими європейськими державами, зокрема це Німеччина і Франція. У цьому балансі часто набувають певні критичні значення. Це тому, що у зовнішній політиці Європи за умов, коли є глобальна нестабільність часто виявляють суперечності, зокрема щодо відносин з Росією.

Польща, в даних контекстах, виступила політичним союзником, економічним партнером, зацікавленим у стабільному та розвиненому регіоні. Відновити українську економіку виступає як важливий елемент у цій співпраці. Відтак Польща з активністю здійснює підтримку економічних реформ в Україні, пропонує не тільки фінансову підтримку, але й технічну підтримку і консультаційні ресурси щоб розвивати українську інфраструктуру, аграрний сектор та інші важливі галузі. Одночасно Польща проводить активне сприяння інтегруванню України в єдиний економічний простір Європи, розвиваючи транскордонну співпрацю, інвестувати у спільні проекти в межах ЄС[15, с. 31].

Не дивлячись на значні досягнення у співробітництві Польщі та України, є і виклики, які мають потенціал стати на заваді для подальшого розвитку у цій співпраці. Основними проблемами тут є історичні питання, які будуть виникати на рівні двосторонніх відносин. Проблемами, пов'язаними з проблемами польсько-українського минулого, зокрема питаннями Волині, можна викликати значну політичну напругу. Важливим є, щоб сторони зуміли вирішити такі питання відкритим діалогом та через повагу до національних інтересів і відчуття в обох народах.

Польща відіграє важливі ролі щодо підтримки України на рівні міжнародних платформ та в інших міжнародних організаціях, які з активністю підтримують рівень санкційної політики ЄС по відношенню до Росії. У стабільності та безпеці в Європі існує факт неможливості існування стійкого рівня підтримки української незалежності та територіальної цілісності. Тому Польща та інші союзники важливий фактор цього процесу.

Важливий аспект українсько-польських відносин це обопільність у прагненні розвитку інфраструктурних проектів. Для реалізації спільних проектів Польщі та України важливо поглибити інтеграцію обох країн у єдину європейську економіку коли сприяють підвищенню рівня безпеки в регіоні. Розвивати транспортну інфраструктуру, спільність ініціатив у енергетиці та екологічному ринку іде сприяння зміцненню зв'язків двох держав та їх включення до європейської інтеграції [23, с. 103].

Ці взаємозв'язки у контекстах інтересу Польщі та України на тлі російської агресії визначають важливе стратегічне партнерство між двох держав. Ці партнерські позиції необхідні не лише для економічних, але й культурних і гуманітарних планів. Взаємність у розумінні культурної традиції, спільної історії, та рівень соціальних зв'язків між народами сприятимуть розвиткові двосторонніх відносин та глибокої взаємодії. Важливою є ініціатива з культурних обмінів, які допоможуть поглиблювати розуміння один одного та створювати міцність фундаменту тривалого співробітництва.

У подальшому розгортанні особливостей у польсько-українських відносинах через контекст процесів у європейській та атлантичній інтеграції набув важливе значення у світлі викликів, що постали перед обома країнами. Щодо ролі Польщі, яка зберігала баланси регіональних амбіцій та глобальних викликів, виявлена не тільки в політичній і економічній стратегії, але й у військових та безпекових контекстах. Тут Польща виступила гарантом безпеки Україні та відігравала важливі ролі щоб розбудувати систему колективної безпеки в Європі.

Найбільш значущий аспект співпраці є спільність безпекових інтересів обох країн, які акцентовані на умовах, коли триває російська агресія. У Польщі, з огляду її досвіду та збройних сил НАТО, вона розуміє себе як важливий учасник щодо формування політики альянсу по східному флангу та розширенню можливості військового співробітництва з Україною. Щодо рамок такої співпраці Польща приймає участь у низці навчань, займається спільними операціями і забезпечить певні особливості технічну та військову допомогу Україні. Спільні навчання, які покликані посилити здатність відбивати зовнішні загрози, важлива частина співпраці в обороні. Це дозволить Україні покращити можливість інтеграції до структур НАТО, водночас підвищити свій рівень бойової готовності.

Особливий рівень уваги в контекстах безпеки, у Польщі приділяють енергетичній безпеці України. Це важливий аспект у стратегічному зменшенні залежності від Росії, яка продовжує використовувати енергетичні ресурси у якості інструменту політичного тиску. Польща неодноразово заявляла щодо готовності забезпечення Україні альтернативних джерел енергетичного постачання, а також сприяла розвивати інфраструктуру щоб транспортувати енергоресурси. Важлива частина у цій співпраці можливість реалізувати проекти у відновлювальній енергетиці, що дає диверсифікацію джерел енергії, та й сприятиме розвитку економіки обох країн[23, с. 103].

Щодо умов у соціальній та культурній інтеграції то українсько-польські відносини демонстрували свою багатогранність і рівень важливості у

формуванні загальних принципів європейської ідентичності. Польща є найбільшою приймаючою країною для українських біженців і трудових мігрантів. Це поставило польському суспільству низку викликів та відобразило спільність історичного і культурного спадку, який знаходить свої втілення в реальностях взаємодії у громадянському суспільстві. Залучати українських громадян до польських основ у економічному та соціальному житті сприяти не тільки розвитку польської економіки, але й зміцнювати зв'язки між народами, коли формують підґрунтя для подальших розвитків співпраці в різних сферах.

Цікава є роль Польщі у контекстах європейської культурної політики, що у прямому чи опосередкованому вигляді має впливати на успішність України щодо просування європейських стандартів та цінностей. У спільних культурних проектах, освітніх ініціативах, мовних курсах та наукових конференціях проходить сприяння до взаємного розуміння, посилення культурного обміну та подолання стереотипізації, що існували між народів. Польща, через великий рівень культурної спадщини, проводить активну підтримку культурній дипломатії України на міжнародній арені, та надає їй платформи презентувати свої досягнення у Європі.

Додатковий рівень співпраці Польщі та України в структурі Європейського Союзу невід'ємна частина у більш широкій європейській політиці, що передбачає можливість забезпечити стабільність та розвиток на континенті. Польща, з активністю проводить роботу щоб забезпечити інтереси України в європейських структурах, а також здійснює вплив щоб створити умови для майбутніх можливостей вступити Україні до Європейського Союзу. Рівень підтримки Польщі щоб адаптувати українську економіку до європейських стандартів, а також сприяє реформуванню основ судової системи та боротьбу з корупцією, то важливий елемент цієї інтеграції. Поляки часто виступають ініціатором та як важливий посередник щодо питань, які стосуються можливостей розширити ЄС та завершити політичні процеси, які включають Україну[23, с. 103].

Однак в інтеграційних процесах не оминеш питання можливостей внутрішньої суперечності, яка постає у контексті розширення ЄС та НАТО. Щодо позиції Польщі, то не зважаючи на її незмінність у підтримці України, не завжди є співпадіння з позиціями, які мають інші європейські гравці. Іноді Польща постає як об'єкт критики іншими державами, зокрема завдяки своїм принциповим підходам до питань прав людини, демократичних цінностей та верховенства права, що може відрізняти практики деяких європейських країн. Однак саме подібними викликами, національні інтереси Польщі й України вимушено збігаються та створюють основу міцного фундаменту у спільній боротьбі за безпеку та стабільність Європи.

Тому роль Польщі в процесах європейських та атлантичних процесів інтеграції України не лише питання стратегічності у підтримці. Це процеси глибокої, багатогранної трансформації, які проходять через зміни у політичному, економічному і соціальному сенсах і умовах обох країн. Польща виступала важливим фактором стабільної Центральної та Східної Європи, де у її підтримці Україні надавались реальні можливості досягти нові рівні інтеграції до європейського і світового співтовариства. Цей контекст польсько-українського партнерства є не лише політичний інструмент, а й як вияв європейської солідарності, що має здатність забезпечувати не лише безпековий, але й гуманітарний розвиток регіону.

3.2. Українсько-польське співробітництво в енергетиці, економіці та культурі.

Усвідомлюючи двосторонні відносини Польщі та України через контексти інтеграційних процесів у сучасному світі вимагає, на перший погляд, потребу поділити ці відносини на окремі сфери для співпраці. Проте, як показують особливості динаміки, як розвиваються міжнародні відносини в останні роки, особливості комплексності і взаємозв'язку енергетичних, економічних та культурних взаємодій, можуть визначити стратегію взаємодії,

яка лежить в основі стабільності та розвитку цих двох країн у глобальних контекстах.

Важливий аспект у цьому співробітництві то енергетична безпека, рівень якої, з огляду на рівень геополітичних обставин, набула нового значення. Польща, яка має значний досвід щоб модернізувати енергетичну інфраструктуру та інтегруватись до європейських мереж, показала себе як стратегічний партнер для України в її прагненні зменшити залежність від енергоресурсів з Росії. Після подій 2014 року, коли Україну змусили шукати альтернативні джерела у постачанні енергоресурсів. Польща вже ключовий гравець у цьому процесі, бо пропонує не тільки інфраструктурні можливості, а й технологічні проекти, щоб розбудувати нові енергетичні шляхи.

Зокрема, побудувати інтерконектори між Україною та Польщею дозволило відобразити прагнення досягти енергетичну незалежність та розвиток співпраці в Європейському Союзі. Польща, у якості члена ЄС, допомагає Україні в інтеграції до європейської енергетичної мережі, що створило нові можливості диверсифікувати постачання та знизити залежність від старих монополій. Однак, ці процеси не лише технічні завдання. У нашій співпраці існують глибинне політичне та економічне коріння, де важливими є безпека, ефективність та сталий розвиток у енергетичній галузі обох країн.

В економічній точці зору, українсько-польська співпраця набула значення не через покращення відносин двох країн, а й через взаємодію у більш широких процесів в економічній глобалізації. Після 2014 року в Україні значно зміцнились економічні зв'язки з Польщею, зокрема в торгівлі, інвестиціях та спільних інфраструктурних проектах. Польща, що має стабільну економіку і промисловість, важливий торговий партнер України, зокрема у тому, що стосується питань постачання промислових товарів, чи механізму у фінансуванні спільних проектів та розвинених технологій [20, с. 101-109].

Дослідники відзначають, що Польща проводить активну підтримку процесів реформ в Україні, зокрема й у європейській інтеграції. Саме уроки

польського досвіду з трансформації у європейській інтеграції стають важливим орієнтиром українським реформаторам, котрі черпали уроки з того, яким чином Польща проходила шлях від країни, що має планову економіку до члена Євросоюзу. Рівень польських інвестицій, спрямованих до модернізації української інфраструктури, освіти та управлінських практик, створили підґрунтя тісній економічній інтеграції двох держав.

Культурні аспекти двосторонніх відносин, як невід'ємна частина цієї співпраці, заслуговує особливої уваги. Зрештою, в українській культурі у Польщі існує значний рівень представленості, не тільки щодо окремих культурних заходів чи конкретної виставки, а у якості невід'ємної частини у польському суспільному житті. З боку польщі, згода зберігати та розвивати українську культурну спадщину демонструє толерантність та готовність співіснувати та взаємодіяти двом культурам в умовах глобалізації. На території України, своєю чергою, польська культура займала особливе місце в історичних контекстах,. Це відбувається тому, що обидві нації мали спільність етапів в історичному розвитку, що обумовлює численні культурні паралелі і взаємність інтересів.

Відзначити важливість співпраці у культурній дипломатії щоб розвивати двосторонні відносини, вкрай актуально у нових викликах, з якими стикнулись у країнах Східної Європи. У Польщі активно підтримують українську культурну ініціативу, та надають можливості реалізувати спільні проекти у мистецтві, театрі, літературі та музиці. Це проявляється у взаємному збагаченні культур, у сприянні розвивати національні ідентичності. Це створить нові умови для можливостей формувати позитивний імідж у глобальних вимірах.

Незалежно від численних досягнень, в українсько-польській співпраці існують подальші зусилля щоб подолати ті виклики, які залишились на цьому шляху. Щоб забезпечити сталий розвиток, співпраця в енергетиці та економіці, є необхідність вдосконалення інфраструктури. Це помітно через нові енергетичні шляхи, підвищення рівня довіри уряду та бізнесу, а також

створення сприятливих умов для залученості інвестицій. Тільки завдяки інтеграції у цих різних аспектах можливе досягнення бажаних ефектів – зміцнити стабільність та безпеку в регіоні, який стратегічно важливий Європі, та всьому світу[20, с. 101-109].

Складності та багатогранності міждержавних відносин продемонстрували, що успіхи у співпраці не можуть залежати лише від одного з конкретних аспектів. Скоріше це залежить від того, чи ці сфери переплетені між собою, і чи сприяють більшій гармонізації та розвитку різного рівня, і в енергетичній безпеці і в культурній ідентичності. Зрештою, українсько-польська співпраця то приклад, як у державах, що мають різний історичний досвід знаходять спільні інтереси в умовах глобалізації, підвищують рівень життя своїм громадянам і зміцнюють безпеку у Європі.

Польсько-української співпраця у стратегічних та інтеграційних контекстах включили важливі ролі, які відіграють у транснаціональних ініціативах. З урахуванням впливу зовнішнього фактора у політичних та економічних процесах, у двох країнах є значний потенціал спільно протистояти до нових викликів, зокрема за умов глобальної кліматичної зміни, швидкої технологічної інновації та змінної політичної реальії. Один із ключових аспектів, це рівень енергетичної безпеки, що передбачає більшу інтеграції в Європейський Союз [21, с. 105].

У європейських ініціативах, зеленій енергетичній трансформації та декарбонізації, відкриті нові горизонти у співпраці Польщі та України, оскільки у обох країнах активно долучились виконувати зобов'язання, пов'язані із боротьбою зі змінами клімату. Спільні розробки та потреба реалізувати проекти у відновлювальних джерелах енергії, а також створенні сприятливих умов у середовищі для інвестиційного розвитку у технологіях що розвивають енергозбереження та енергоефективність, стають як основні напрями щодо співпраці. Це дозволить Україні і Польщі покращувати рівень своєї енергетичної безпеки, але робили свої внески та реалізували глобальні екологічні ініціативи [20, с. 101-109].

З економічної та системної точок зору, Польща є найбільшим торгівельним партнером України у Східній Європі, продовжуючи відігравати важливі ролі у ланцюгах постачання і економічних відносинах. Сприяти розвитку українського бізнесу на польських ринках та сприяти умовам економічного зростання в обох країнах. Поглибити співпрацю в ІТ, інноваційних технологіях, автомобілебудуванні, машинобудуванні та сільському господарстві створить додаткові можливості щоб забезпечити стабільний економічний розвиток.

Особливо важливо відзначають зусилля, що спрямовують співпрацю малого і середнього бізнесу у двох країнах. Польща важливий центр для українського підприємця, які мав можливості займати місце на європейському ринку через польські коридори. Одночасно, в Українському кейсі, польські компанії побачили можливість інвестувати до інфраструктурних проєктів, будівництва, енергетиці, а також в агропромисловому комплексі, який матиме стратегічне значення обом державам.

Культурний рівень взаємодії Польщі та України останніх років набув нових вимірів, особливо щодо контексту міжнародних відносин. На рівні історичної пам'яті та культурної спадщини, це відіграє ключову роль щодо зміцнення двосторонніх відносин, що дозволить подолати історичний стереотип сприйняття народів, сформувати нову культурну ініціативу і відкрити людям нові перспективи у взаємному збагаченні. Відомо, що Польща країна, з багатим досвідом культурної дипломатії, і тому не випадково у польських культурних інститутах активно підтримується українські ініціативи в мистецтві, науці та освіті.

З боку, України, яка має власну багатогранність та культурні традиції, виявляється глибокий інтерес до польської культури, її історичного доробку та національної ідентичності, що створило базу новим формам співпраці в сфері гуманітаристики. Через ці спільні зусилля, у польсько-українських культурних ініціативах набирає важливості популяризація культури та

мистецтва, глибшого розуміння соціальних процесів, що визначатимуть життєві стратегії цих народів [19, с. 109].

У культурній співпраці ми не обмежились тільки у сфері мистецтва. У ній є основи великого потенціалу у освіті, зокрема через програми обміну студентів, академічних досліджень та співпраці в науковій галузі. Для українських студентів, молоді, науковців існують можливості навчатись в польських університетах, де є традиційним високим рівнем в освіті та наукових дослідженнях. Це створить умови інтелектуальних обмінів і сприятиме до формування нової ідеологічної та культурної парадигм, які мали важливе значення у майбутньому співіснуванні наших народів.

Невід'ємна складова у культурній співпраці є спільність меморіальних заходів, на яких країни віддаватимуть шану у своїх спільних історичних досвідах. Вшанувати пам'ять жертв у Другій світовій війні, розкрити важливі історичні моменти, що пов'язані з українсько-польськими стосунками, сприятимуть глибокому розумінню у минулому щоб формувати конструктивний діалог між народів.

Проте важливо те, що у міждержавній співпраці, незважаючи на всі досягнення, ми маємо низьку внутрішню і зовнішню систему викликів. Головний виклик є у необхідності адаптувати двосторонні відносини у нові геополітичні реалії. З урахуванням напруженої ситуації в Україні, Польща, у якості стратегічного партнера, має бути готова виконати нові ролі у співпраці. Тут у кожній з країн повинні бути активні учасники не лише у регіональній, а й у глобальній ініціативі. Інтеграція української економіки в європейський контекст, а також її стабілізація в умовах війни, є критичним фактором для розвитку цієї співпраці в найближчій перспективі.

Аналіз цих аспектів показує, що у українсько-польській співпраці нема одностороннього процесу, а існує динамічна взаємодія, що забезпечить не тільки безпечність та умови економічного зростання, але й культурного збагачення обох народів. Тільки завдяки стійкості та глибині взаємозв'язків у

всіх цих сферах можливо досягати швидких умов розвивати двосторонні відносини щодо довгострокової перспективи [19, с. 109].

Умови співпраці Польщі та України набувають нових відтінків, особливо у контекстах розвитку сучасної технології та цифровій економіці. За умов глобалізаційних викликів та стрімкої зміни технологіях, у обох країнах є можливості зміцнити свої позиції у цій сфері завдяки спільним ініціативам. Польща, маючи потужну IT-інфраструктуру та багаторічний досвід розбудови цифрових технологій, важливий партнер України, яка проводить активну роботу з цифровізації державних послуг, сфери економіки та в освіті.

В Україні є умови великого потенціалу розвивати технології, в IT-сфері, де вже існують значні обсяги талантів та інновацій. Польща сприяє можливостям створити сприятливе середовища українським стартапам та IT-компаніям, надаючи їм можливості доступу до європейського ринку і фінансування. Ці аспекти у співпраці також сприяють створити нові робочі місця, підвищити кваліфікацію робочої сили та розвивати інноваційні продукти, що в свою чергу сприяє економічному зростанню обох країн.

Не менше важлива складова, розвивати спільні інфраструктурні проекти, особливо в межах транспортного коридору. У Польщі і Україні є можливості великого потенціалу щоб створити інтегровану транспортну інфраструктуру, що дозволить значною мірою полегшувати переміщення товарів і людей в межах Європи. У цих контекстах згадують про умови співпраці у розвитку можливостей у залізничному та автомобільному сполученні, створенні нових логістичних центрів, модернізувавши прикордонну інфраструктуру.

Важливим аспектом у цій співпраці є питання безпеки та оборони. Зважаючи на неспокійність геополітичної ситуації в регіоні, Польща, як член НАТО, має відігравати важливі ролі щоб забезпечити стабільність Центрально-Східної Європи. Відтак умова співпраці України та Польщі щодо питань безпеки є надзвичайно важлива. Спільні проведені навчання, умови обміну інформацією та технологією, а також потреба створити спільні

оборонні ініціативи допоможе зміцнити не тільки рівень двосторонніх відносин, але й сприятиме безпеці Європейського континенту[19, с. 109].

Важлива складова у цій співпраці це співробітництво урядів та інституцій, та активність ролі громадянського суспільства. У Польщі, з її розвиненою інфраструктурою у підтримці не урядових організацій, є можливість виступити як важливий партнер українським громадським організаціям, які працюють розвиваючи демократію, реалізації прав людини та у боротьбі з корупцією. Умови взаємного обміну досвідом та низка спільних проектів в цих сферах, значно підвищують рівень ефективності реформ в Україні та зміцнюють її демократичні інститути.

Крім того, у розвитку культурної співпраці є сприяння до зближення народів, можливості відкрити нові можливості для туризму та способів обмінюватись студентами. Важливий елемент, то можливість створити культурні мости, завдяки яким українці та поляки змогли не тільки знайомитись із культурною традицією один одного, але створювати спільні культурні проекти, що допоможуть взаємному збагаченню національних ідентичностей. Туристичний обмін між країн, організовуючи культурні та мистецькі заходи, не тільки зміцнить міжособистісні зв'язки, але й відкриє можливості розвивати економіки в обох державах посередництвом нових джерел доходів.

В усіх аспектах співпраці відомо, що наші відносини, переживаючи значні виклики, залишились відкриті новим можливостям. Важлива риса у цих відносинах те, що у кожній країні вносять свою частину унікальної культури, досвіду та ресурсів до загальної стратегії розвитку. Польща виступила стратегічним партнером для України, надавши економічну підтримку, та посиливши рівень наших політичних позицій на міжнародній арені. Одночасно Україна маючи постійно зростаючий потенціал, важливий гравець для Польщі у контекстах більш широких меж у європейській інтеграції.

Незалежно від цих досягнень, українсько-польська співпраця ще матиме великий простір щоб розвиватись, особливо за умов постійних змін щодо глобальної політики та економіки. Виклики, які постали перед нашими країнами в питаннях енергетичної безпеки, адаптація до зміни клімату та можливості для пошуку нових ринків щоб інвестувати та розвивати інфраструктуру, залишаються як важливий етап шляхів до інтеграції. З іншого боку, у культурній співпраці, що спрямовують на взаєморозуміння і до підтримки спільних ідей, а також на створення фундаменту щоб побудувати більш стійкі і глибокі відносини [5].

Щоб мати успішне майбутнє українсько-польської співпраці, важливо продовжити діалог на всіх рівнях: від політичних до громадських. У взаємній підтримці з питань безпеки, у економічному розвитку, культурній взаємодії та інноваціях дозволяє в обох країнах не лише зміцнювати двосторонні зв'язки, але й стати активним учасником у формуванні нової європейської архітектури. Вона має бути заснована на принципах миру, розвитку стабільності та взаєморозуміння.

Висновки до 3 розділу

У цьому розділі дослідження ми проаналізували низку ключових аспектів у українсько-польській співпраці за умов активної європейської та євроатлантичної інтеграції України. Польща виступила не лише безпосереднім сусідом України, а й стратегічним партнером, що відіграв одну з визначальних ролей щодо підтримки нашої держави на міжнародній арені.

По-перше, встановили, що Польща один із найбільших адвокатів України в Європейському Союзі та НАТО. Від початків, коли почалось повномасштабне вторгнення Росії в Україну, Польща виступала як провідний ініціатор рішень щоб надати Україні військову, гуманітарну та фінансову допомогу, а також сприяла у пришвидченні процедур вступу України до ЄС і НАТО. Польськими дипломатами, політиками та громадянським суспільством демонструється висока солідарність, що суттєво посилила позицію України у міжнародних вимірах.

По-друге, значну увагу було приділено співпраці щодо енергетичної сфери, де в обох країнах працюють над тим, щоб зменшити енергетичну залежність від Росії та розширити альтернативні маршрути щоб постачати енергоносії. Особливо важливо у цих контекстах є проектування у реверсному постачанні газу, будівництві інтерконекторів, використовувати LNG-термінали та розвивали спільні енергетичні стратегії у межах ЄС.

По-третє, у економічних аспектах простежено можливості поглибити торгівельно-інвестиційне співробітництво. Польща важливий торговий партнер України, головний інвестор та платформа українського бізнесу в Європі. У польських регіонах активно долучились до ініціатив щоб відбудувати Україну, що відкрило нові можливості у міжрегіональному партнерстві.

Отже, у українсько-польських відносинах присутній інтеграційний контекст як прагматичне партнерство та прояв глибокої солідарності, глибока

історична відповідальність та спільне бачення майбутнього для Європи. Польща відіграла роль "моста" між Україною та Європейським Союзом, сприяла трансформації української держави. Така форма у співпраці матиме стратегічне значення обом країнам та становитиме важливі внески щоб забезпечити безпеку, стабільність та процвітання у всьому регіоні.

ВИСНОВКИ

У дослідженні проаналізовані особливості українсько-польських відносин на початку 21 сторіччя через історичні, політичні та стратегічні аспекти у співпраці обох держав. Були окреслені базові засади та динаміка партнерства між Україною та Польщею на тлі геополітичних викликів нульових років та його розвиток від початку війни Росії проти України. Результати дослідження ілюструють, що відносини між Польщею та Україною завжди мали складний історичний ґрунт, позначений і співпрацею, і напруженістю. Однак, від початку XXI століття, особливо у пострадянську добу, були відкриті нові можливості для проведення конструктивного діалогу та реалізації стратегічного зближення сусідніх країн.

Після відновлення Україною незалежності, від 1991 року Польща однією з перших визнала та послідовно підтримує нашу державність, завжди демонструвала зацікавленість у стабільному східному сусідові, який реалізує у своїй зовнішній та внутрішній політиці демократичні цінності та рух до європейського співтовариства. Тож Польща стала одним із найбільш активних адвокатів у нашій європейській та євроатлантичній інтеграції. У 1990–2000-х роках на державному рівні було укладено численні двосторонні угоди, започаткувались та реалізувались проекти економічного, культурного, освітнього та безпекового характеру, що допомагало зміцнювати партнерство на державному та соціальному рівнях.

Важливим маркером у розвитку українсько-польських відносин стала анексія Росією Криму у 2014 році та початок військових дій на Донбасі. Тоді наші польські партнери чітко висловили свою позицію, засудили агресію Росії, принаймні на рівні офіційної риторики та у рамках політики Європейського Союзу. Вони долучилися до санкційного тиску на Москву, не дивлячись на, іноді двозначну позицію, щодо історичних подій та міждержавної співпраці, посилили роботу з Україною у сфері безпеки й оборони. Міждержавне співробітництво від 2015 до 2022 років було обтяжене

проблемами економічного характеру, оскільки у Польщі розуміли та ревно відносились до конкуренції з українською продукцією у промисловому секторі, сільському господарстві, металургії. Не допомагало нормалізації відносин і внесення до суспільного дискурсу історичних проблем, які активно використовувались у польській всередині державній політиці, та формували ґрунт до підтримки міжнаціонального напруження між нашими народами. Тож можна констатувати, що на 2022 рік відносини між Польщею та Україною були далекі від ідеальних.

Однак, і напередодні і після повномасштабного вторгнення Росії в Україну, Польська Республіка стає форпостом допомоги мільйонам українських біженців та виступає одним з ініціаторів масштабної військової та фінансової підтримки для України. Варшава є одним із лідерів антипутінської коаліції у межах ЄС та НАТО, і до перемоги на президентських виборах Кароля Навроцького, наполягала на безальтернативності вступу України до європейських та євроатлантичних структур. Однак, незважаючи на зміну політичної риторики, блокування українсько-польського кордону польськими фермерами, яке не надто активно впорядковувала польська влада, показали, що розуміння польською стороною їх стратегічної залежності від існування української держави змушує наших сусідів іти на врегулювання міждержавних відносин. І хоча у деяких аспектах, стосовно історичної пам'яті чи проблем міграційних процесів, залишається, і, можливо, залишаться потенційні джерела напруги, у загальному векторі, зберігається стабільна позитивність і можливості стратегічного співробітництва.

Тому, у цьому контексті варто звертати увагу на перспективні напрямки у подальшій співпраці та розвитку потенціалу двостороннього партнерства в нових геополітичних форматах.

По-перше, інтеграція України до євроатлантичних структур, значною мірою залежатиме від підтримки багатьох країн, і Польщі у тому числі. Тому багато років Варшава адвокатувала Україну у міжнародних організаціях,

підтримує процеси євроінтеграції, ділиться досвідом своїх реформ та впровадженню соціальних, політичних, безпекових стандартів.

По-друге, спільне протистояння російській агресії формує нові формати у багатосторонній співпраці. Це, наприклад, Люблінський трикутник (Україна–Польща–Литва), що може перерости у поглиблення, на регіональному рівні, військової, енергетичної, інформаційної, культурної співпраці. У цьому форматі можливий і безпековий союз в Центрально-Східній Європі.

По-третє, українсько-польські відносини не позбавлені історичних викликів. Історична спадщина потребує відповідальних підходів з обох сторін. Допомогти тут має спільне бачення майбутнього, участь громадянського суспільства, які стануть основою, щоб подолати історичні суперечності та побудувати нову модель засновану на співробітництві та відсутності політичних маніпуляцій.

Тож українсько-польські відносини демонструють приклад стратегічного партнерства, мають глибокий потенціал для подальшого взаємного розвитку. Є сподівання, що спільне протистояння російській агресії посилить потребу усвідомлення обома народами спільності історичної долі, надасть імпульс у подальшій консолідації зусиль щодо реалізації реформ, конструктивного діалогу, розбудови стабільного європейського майбутнього.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Domagała-Pereira. K. Protest polskich rolników. Zablokują. przejście graniczne – DW – 15.03.2024. dw.com. URL: <https://www.dw.com/pl/protest-polskichrolników-zablokują-przejście-graniczne/a-68546424> (date of access: 19.10.2025)
2. Popowycz. O. Polsko – ukraiński dialog – historia i współczesność - Nasz Wybór - Portal. dla Ukraińców. w Polsce. URL: <https://pl.naszwybir.pl/polsko-ukrainski-dialog/> (date of access: 29.09.2025)
3. Bartkiewicz. A. Protest na granicy Polski, z Ukrainą. Polski rząd popierał umowę, która go wywołała. Rzeczpospolita. URL: <https://www.rp.pl/dyplomacja/art39440821-protest-na-granicy-polski-z-ukraina-polski-rzad-popieral-umowe-ktora-go-wywolala> (date of access: 24.09.2025)
4. Zaborowski. M. Marcin Zaborowski: Polska-Ukraina., czyli najważniejsza relacja, nowoczesnej Europy. Rzeczpospolita. URL: <https://www.rp.pl/opinie-polityczno-spoleczne/art39697371-marcin-zaborowski-polska-ukraina-czyli-najwazniejsza-relacja-nowoczesnej-europy> (date of access: 10.08.2025)
5. Zwarycz. W. Ambasador Nadzwyczajny. i Pełnomocny Ukrainy. w Polsce: "Społeczeństwo polskie jest świadome, że Ukraińcy. bronią teraz także Polski". poland.mfa. URL: <https://poland.mfa.gov.ua/pl/news/wasyl-zwarycz-ambasador-nadzwyczajny-i-pełnomocny-ukrainy-w-polsce-społeczenstwo-polskie-jest-swiadome-ze-ukraincy-bronia-teraz-takze-polski> (дата звернення: 6.09.2025)
6. Балюк. В. О. Гуманітарна допомога Польщі Україні в умовах російської агресії : монографія. / В. О. Балюк. Івано-Франківськ : Прикарпатський національний університет ім. Василя Стефаника., 2022. 92 с.
7. Велика ілюстрована енциклопедія України. / за ред. В. К. Борисенка. Київ : Махаон-Україна, 2008. 504 с.

8. Воєнні аспекти протидії “гібридній” агресії: досвід України. : монографія / колектив авторів; за загальною ред. А. М. Сиротенка. Київ : НУОУ ім. Івана Черняхівського, 2020. 176 с.
9. Войтович. Р. В. Польща як ключовий партнер України у наданні гуманітарної допомоги під час війни з Росією. / Р. В. Войтович., Київ : Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2022. 114 с.
10. Воскобойник. К. В. Становлення українсько-польських дипломатичних відносин. // Вісник Черкаського університету. Серія «Історичні науки». 2018. С. 119–132
11. Гонак. І. Українсько-польські відносини в період другої половини XIV ст., – початку XXI ст. (історико-правовий аспект). // Актуальні проблеми правознавства. 2018. С. 5–16.
12. Грицак. Я. Й., Бачинська. М. В. Польща - гуманітарний партнер України в умовах російської агресії / Я. Й. Грицак., М. В. Бачинська., Львів : Український католицький університет, 2023. 144 с.
13. Дмитро Кулеба: Люблінський трикутник, це яскравий приклад нового тренду міжнародної політики. // Міністерство закордонних справ України. URL:
<https://mfa.gov.ua/news/dmitro-kuleba-lyublinskij-trikutnik-ce-yaskravij-prikklad-novogo-trendu-mizhnarodnoyi-politiki> (дата звернення: 20.10.2025)
14. Дорош. Л. О. Гуманітарна допомога з Польщі для постраждалих від російської агресії на сході України. / Л. О. Дорош. Київ : Національний інститут стратегічних досліджень., 2022. 83 с.
15. Зарецька. А. В. Гуманітарне співробітництво України та Польщі в умовах російської агресії: реалії та перспективи. / А. В. Зарецька., Київ : Київський національний університет імені Тараса Шевченка, 2022. 103 с.
16. Зашкільняк Л. О. Українсько-польські стосунки в роки Другої світової війни: проблеми інтерпретації // Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки. 2019. С. 14–27

- 17.Зеленюк. Х. Польські фермери проти України: хто стоїть за протестами, чи справді проблема в українському зерні та як відповідь Київ., ТСН.ua. URL:
<https://tsn.ua/exclusive/polski-fermeri-proti-ukrayini-hto-stoyit-za-protestami-c-hi-spravdi-problema-v-ukrayinskomu-zerni-ta-yak-vidpovist-kiyiv-2517607.html> (дата звернення: 29.05.2024)
- 18.Калакура., О. Українсько-польські відносини міжвоєнних років у сучасній українській історіографії. // Україна–Європа–Світ: міжнародний збірник наукових праць., Серія: Історія, міжнародні відносини. – 2017. – С. 290–299.
- 19.Карась. А. В. Польсько-українське гуманітарне партнерство під час російсько-української війни., – Київ : Національний інститут стратегічних досліджень, 2023. – 195 с.
- 20.Ковач, Л. Л. Українсько-польські відносини в умовах сучасних викликів // Наукові записки з української історії. – 2017. – С. 101–109.
- 21.Козловський. І. С. Гуманітарна допомога з Польщі для постраждалих від російської агресії в Україні., – Житомир : ЖДУ ім. Івана Франка., 2022. – 69 с.
- 22.Костюк. С., Мелеганич. Г. І. Українсько-польське регіональне співробітництво у сфері безпеки. // Міжнародний науковий вісник.: зб. наук. пр. / ред. кол. І. І. Вовканич. (голова) та ін. – Ужгород : ДВНЗ "УжНУ", 2019. – Вип. 1–2 (19–20). – С. 204–209.
- 23.Кравчук В. М., Петренко. І. П. Польський досвід надання гуманітарної допомоги Україні в умовах війни з Росією., – Київ : Інститут світової економіки і міжнародних відносин НАН України., 2023. – 137 с.
- 24.Кулчицький. С. В., Ящук. О. М. Роль Польщі у наданні гуманітарної допомоги українським біженцям під час війни з Росією., – Київ : Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України., 2022. – 68 с.
- 25.Лазарович. М. В. Історія України.: навчальний посібник., – Київ : Знання, 2008. – 683 с.

- 26.Литвин. В. М. (ред.) Українсько-польське гуманітарне співробітництво в умовах російської агресії проти України., – Київ : Інститут історії України НАН України., 2023. – 268 с.
- 27.Люблінський трикутник як новий формат України, Польщі та Литви. // Посольство України в Румунії. – URL: <https://romania.mfa.gov.ua/news/lyublinskij-trikutnik-novij-format-ukrayini-polshchi-ta-litvi> (дата звернення: 2.09.2025).
- 28.Мартинів. Л. А. Польща як ключовий гуманітарний хаб для України в період російського вторгнення. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка., 2022. – 112 с.
- 29.Михайлов. Д. У ДПСУ розповіли про ситуацію на польсько-українському кордоні. // Суспільне. | Новини. – URL: <https://suspilne.media/697276-u-dpsu-rozpovili-pro-situaciju-na-polsko-ukrainskomu-kordoni-stanom-na-ranok-3-berezna/> (дата звернення: 29.05.2025).
- 30.Моравецький. М. Солідарність і амбіція – Польща в Україні – Portal. Gov.pl. – URL: <https://www.gov.pl/web/ukraina-uk/solidarnist-i-ambicij-20200505> (дата звернення: 3.10.2025).
- 31.Нагорняк М. М. Гібридна війна Російської Федерації проти України та її наслідки: українсько-польський погляд. // Вісник КНУ ім. Тараса Шевченка. Міжнародні відносини. – 2022. – Вип. 1. – С. 68–69.
- 32.Оленич. Я. Українсько-польські стосунки XI–XVIII ст., у слов'янознавчій спадщині Дениса Зубрицького., – Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2014.
- 33.Ольшанська. О. В., Сидорчук. О. Г. Польська гуманітарна підтримка України в контексті протидії російській агресії., – Київ: Національний інститут стратегічних досліджень., 2022. – 57 с.
- 34.Парахонський. Б. О., Яворська. Г. М. Роль Польщі у наданні гуманітарної допомоги внутрішньо переміщеним особам в Україні., – Київ: Національний університет "Києво-Могилянська академія"., 2022. – 125 с.

35. Романенко. В. Поляки розблокували всі пункти пропуску на кордоні з Україною – ДПСУ. // Українська правда – новини онлайн про Україну., – URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2024/04/29/7453439/index.amp> (дата звернення: 13.06.2025).
36. Романюк. О. І., Черкаський. І. Ю. Польське гуманітарне реагування на кризу в Україні після 24 лютого 2022 року., – Луцьк: Волинський національний університет імені Лесі Українки., 2022. – 94 с.
37. Смолій В. А. (ред.). Україна та Польща: гуманітарне партнерство в час війни. – Київ : НАН України., Інститут історії України, 2022. – 216 с.
38. Становлення та розвиток співробітництва України з країнами Вишеградської групи: колективна монографія. / за ред. І. І. Іваненка. – Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2021. – 252 с.
39. Тодоров. І. Українсько-польські відносини в контексті сучасних викликів. // Сучасні українсько-польські відносини: погляд експертів: зб. аналітичних матеріалів. – Луцьк., 2017. – С. 59.
40. Троян. С., Киридон. А. Українсько-польські відносини сучасності: етапи, реалії, перспективи. // Сучасні українсько-польські відносини: погляд експертів: збірник аналітичних матеріалів., – Луцьк, 2017. – С. 108.
41. Україна, Литва і Польща створили новий формат взаємодії – “Люблінський трикутник”. // Укрінформ – актуальні новини України та світу. – URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-polytics/3071332-ukraina-litva-i-polsa-stvorili-novij-format-vzaemodii-lublinskij-trikutnik.html> (дата звернення: 7.10.2025).
42. Церкевич. В. М. (ред.). Україна і Польща: гуманітарні виклики російсько-української війни., – Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка., 2023. – 312 с.
43. Ціватий. В. Г. Європейський зовнішньополітичний простір доби раннього нового часу (XVI-XVIII ст.). концепти і дипломатичний інструментарій. Міжнародні зв'язки України: наукові пошуки і знахідки., 2013. С. 116-128. URL: <http://resource.history.org.ua/publ/mo> (дата звернення: 19.10.2025).

44. Ціватий. В.Г. Європейський політико-дипломатичний діалог в інституціональному просторі міждержавних відносин доби раннього Нового часу. (XVI-XVIII ст.). Проблеми всесвітньої історії., 2016. № 2. С. 72-81. URL: <http://nbuv.gov.ua/UJRN/prwh> (дата звернення: 7.10.2025).
45. Чорна. Н.М. Сучасні українсько-польські взаємини: аналіз історіографічних джерел. // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського., Серія: Історія. – 2017. – С. 412–416.
46. Шелест. Г. Ю., Сидоренко. С. В. Гуманітарна дипломатія Польщі в Україні під час російського вторгнення., – Київ.: Центр Разумкова., 2022. – 41 с.
47. Шибалов. Є. В. Гуманітарна допомога Польщі Україні в умовах російської агресії: виклики та досягнення., – Київ.: Дипломатична академія України при МЗС. 2022. – 87 с.
48. Шевченко О.О. Політичні аспекти зовнішньої політики України. Київ., Видавництво "Старого Лева". 2018. 217 с.
49. Яременко. В.С. Україно-американські відносини: історія і сучасність. Київ., Видавництво Соломії Павличко "Основи"., 2019. 155 с.
50. Яременко М. Гібридна війна Росії проти України: причини, сценарії, засоби. Київ: Національний інститут стратегічних досліджень. 2018. 222 с.
51. Яценюк. А.П. Економіка України в умовах геополітичних та економічних викликів. Київ., Інститут економічних досліджень та політичних консультацій. 2019. 167 с.